

Nr 238.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag ur kyrkofonden till avlöning av pastorer vid svenska församlingar i utlandet; given Stockholms slott den 25 februari 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gösta Bagge.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena anmäler chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge, fråga om bidrag ur kyrkofonden till avlöning av pastorer vid svenska församlingar i utlandet samt anför härom följande.

Till avlönande av pastorerna vid de svenska församlingarna i Köpenhamn, Berlin, Paris, Helsingfors och Oslo utgingo tidigare, till och med budgetåret 1941/42 statsanslag *dels* för de egentliga avlöningarna, *dels* för dyrtidstillägg, *dels* ock för reglering av vissa vid avlöningarnas utbetalande uppkommande kursförluster.

Till förstnämnda ändamål utgick från och med budgetåret 1935/36 under åttonde huvudtiteln ett årligt anslag av tillhoppa 30 000 kronor. Genom beslut

den 17 maj 1935 föreskrev Kungl. Maj:t, att från detta anslag skulle tills vidare bestridas avlöning med 6 000 kronor till pastor vid en var av följande svenska församlingar i utlandet, nämligen Gustafs församlingen i Köpenhamn, Victoria församlingen i Berlin, Sofia församlingen i Paris, Olaus Petri församlingen i Helsingfors och Margareta församlingen i Oslo. Å avlöningen erhöles pastorerna dyrtidstillägg enligt de grunder, som voro bestämda för befattningshavare vid statens verk med oregrerad avlöning. Anslag härför, som tidigare utgått från åttonde huvudtitelns förslagsanslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, upptogs från och med budgetåret 1939/40 såsom en särskild delpost under anslaget till avlöningar till pastorer vid svenska församlingar i utlandet.

Genom beslut den 15 maj 1936 medgav Kungl. Maj:t, att av statsmedel utgående avlöningsförmåner för, bland andra, pastorer vid svenska församlingar i länder, vilkas valuta bibehållits i guldparitet, tills vidare finge utgå efter en kurs, motsvarande guldpariteten med avdrag av 4 procent. Sådan ersättning utgick intill juli 1937 till pastorerna vid de svenska församlingarna i Berlin och Paris men för tiden därefter endast till pastorn i Berlin. Ersättningarna till ifrågavarande pastorer utgingo från anslaget till reglering av vissa kursförluster.

Jämlikt medgivande av 1941 års riksdag skulle utlandspastorerna därjämte kunna av Kungl. Maj:t tillerkännas kristillägg å sin avlöning enligt de grunder, som gällde för civila m. fl. befattningshavare i statens tjänst. Dylikt tillägg, vilket skulle utgå av åttonde huvudtitelns förslagsanslag till kristillägg, blev av Kungl. Maj:t genom särskilda beslut samma år tillerkänt pastorerna i Köpenhamn, Paris, Helsingfors och Oslo.

Den 13 maj 1938 uppdrog Kungl. Maj:t åt kammarrådet Tom Wohlin i egenskap av sakkunnig inom ecklesiastikdepartementet för kyrkligt-ekonomiska frågor att verkställa utredning rörande avvägningen av löneförmånerna för pastorerna i de fem förenämnda utlandsförsamlingarna med hänsyn till prisförhållandena i de olika länderna.

Med skrivelse den 31 december 1938 överlämnade Wohlin utredning och förslag i ämnet.

Över förslaget avgåvos yttranden av svenska Victoria församlingen i Berlin, svenska Olaus Petri församlingen i Helsingfors och svenska Margareta församlingen i Oslo, av kyrkoråden i svenska Gustafs församlingen i Köpenhamn och svenska Sofia församlingen i Paris samt av vederbörande svenska ministrar ävensom den 2 februari 1939 av svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, den 8 februari 1939 av domkapitlet i Uppsala, den 21 februari 1939 av kammarkollegiet och den 23 februari 1939 av statskontoret.

Sedermera har den ändringen vidtagits beträffande sättet för gäldandet av grundavlöning med dyrtidstillägg samt kursförlustersättning åt ifrågavarande utlandspastorer, att kostnaderna härför överförts på kyrkofonden. Beträffande denna förändring må erinras om följande.

De sakkunniga, som år 1940 avgåvo förslag angående reformering av prästernas familjepensionering, föreslogo därvid, att anslagen till kostnad för avlönande av förenämnda präster — liksom till motsvarande kostnad för sjömanspräster — skulle överföras från statsbudgeten till kyrkofonden. Skälet härtill var i första hand, att det allmännas kostnad för familjepensioneringen av samma befattningshavare skulle komma att, praktiskt taget, helt åvila kyrkofonden. Efter anslagens överflyttande på kyrkofonden borde jämlikt de sakkunnigas förslag såväl kostnadsramen för avlöningarna som grunderna för medelsdispositionen såsom förut bestämmas av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt. Vid framläggandet av propositionen 1941: 219 angående ordnande av familjepensionsväsendet för präster m. m. upptogs även här berörda fråga till behandling, och i särskild proposition 1941: 238 framlades i anslutning därtill förslag om införande i 6 § andra stycket, punkt 6, lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond av en bestämmelse, att kostnad för särskild prästerlig verksamhet utom riket skulle utgå av kyrkofonden. Riksdagen biföll såväl propositionen om det prästerliga familjepensionsväsendets ordnande (skr. 1941: 292) som förslaget om tillägg i kyrkofondslagen (skr. 1941: 313). Sedan Kungl. Maj:t (skr. 1941: 10) begärt yttrande av 1941 års kyrkomöte över förslaget till reglering av familjepensionsväsendet för präster och i samband därmed jämväl över förslaget att genom bestämmelse i kyrkofondslagen pålägga kyrkofonden kostnaden för, bland annat, utlandspastorers avlönande, förklarade sig kyrkomötet (skr. nr 12) icke hava något att erinra däremot. Genom lag den 28 november 1941 (nr 909) har bestämmelse om dessa avlöningskostnaders bestridande ur kyrkofonden införts i kyrkofondslagen.

Sedermåra föreslogs, i propositionen 1942: 150, att de dittills gällande grunderna för bidrag av statsmedel till avlöning m. m. åt, bland andra, här ifrågasvarande utlandspastorer skulle tills vidare tillämpas oförändrade även sedan bidragen överflyttats från statsverket till kyrkofonden. Envar av de fem ifrågakommande utlandspastorerna skulle enligt propositionen fortfarande erhålla i grundavlönning 6 000 kronor; anslag hærtill ur kyrkofonden skulle följaktligen från och med den 1 juli 1942 utgå med sammanlagt 30 000 kronor för budgetår. På grundavlönningen skulle ur fonden jämväl utgå dyrtidstillägg ävensom, i särskilda fall, kristidstillägg enligt förut bestämda grunder. Slutligen skulle även ersättning för kursförluster utgå ur kyrkofonden enligt dittills tillämpade regler. Närmare bestämmelser beträffande anslagen skulle i mån av behov kunna meddelas av Kungl. Maj:t. De sålunda föreslagna grunderna för bidrag ur kyrkofonden till utlandspastorernas avlönande skulle gälla tills vidare från och med den 1 juli 1942 och således icke behöva varje år underställas riksdagen. Propositionen bifölls av riksdagen (skr. 1942: 177).

Med föranledande av, bland annat, den sålunda genomförda ändringen i avseende å bestridandet av utlandspastorernas löneförmåner har från kammar-

kollegiet infordrats förnyat utlåtande över den sakkunniges förslag till reglering av ifrågavarande prästers avlöning. Sådant utlåtande har av kammarkollegiet avgivits den 1 februari 1944.

Innan jag går in på vad den sakkunnige i förevarande fråga föreslagit, torde det vara lämpligt att först lämna en närmare översikt över de allmänna grunder, som följts vid utmätandet av de tidigare utgående avlöningsanslagen, och över därvid gjorda överbälganden, ävensom en redogörelse för dessa prästers totala avlöningsförmåner och vederbörande utlandsförsamlingars ekonomiska förhållanden. En sådan översikt torde vara desto mera påkallad, som en viss oklarhet synes föreligga rörande såväl de berörda församlingarnas ställning överhuvudtaget som den princip, vilken kommit till tillämpning vid avlöningsanslagens bestämmande.

1. Tillkomsten av gällande avlöningsreglering för pastorerna vid de svenska församlingarna i Köpenhamn, Berlin, Paris, Helsingfors och Oslo.

Köpenhamn. Genom beslut den 5 oktober 1900 föreskrev Kungl. Maj:t, att i Köpenhamn skulle av svenska kyrkans missionsstyrelse från och med den 1 januari 1901 tills vidare förordnas en svensk prästman med uppgift att bereda i Köpenhamn vistande svenska sjömän samt andra dit utflyttade eller därstädes sig tillfälligtvis uppehållande svenskar behövlig religiös och sedlig omvårdnad. Den sålunda förordnade prästmannen benämndes efter det kyrkoordning för svensk församling i Köpenhamn den 3 november 1911 blivit av Kungl. Maj:t fastställd och svenska Gustafs församlingen därstädes bildats, pastor vid sagda församling. För dennes avlöning hade av det i riksstaten uppförda extra anslaget till religiös och social verksamhet bland svenskar i utländska hamnstäder eller, såsom anslaget före år 1914 benämndes: till beredande av religionsvård åt svenska sjömän m. fl. i utländska hamnar samt åt andra därstädes sig uppehållande landsmän, ställts till missionsstyrelsens förfogande för vart och ett av åren 1901—1916, 4 000 kronor samt för år 1917 5 000 kronor.

Enligt § 34 i den för församlingen fastställda kyrkoordningen skulle pastors-tjänsten i församlingen tillsättas av Kungl. Maj:t medelst fullmakt för innehavaren. Genom beslut den 24 januari 1914 förklarade emellertid Kungl. Maj:t, att stadgandet icke finge tillämpas, förrän, sedan erforderlig avlöning blivit pastor tillförsäkrad, Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. Tillika föreskrevs, att svenska kyrkans missionsstyrelse tills vidare, och intill dess annorlunda kunde varda av Kungl. Maj:t bestämt, skulle äga förordna prästman till pastorstjänstens uppehållande.

Vid anmälan i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag av frågan om anslag för år 1918 för svenske kyrkoherdens i Köpenhamn avlöning (åttonde huvudtiteln, s. 137) framhöll föredragande departementschefen, bland annat: Förutom den av statsmedel utgående avlöningen, vilken bestredes från förenämnt extra anslag och för år 1917 utginge med 5 000 kronor, hade ifrågavarande prästman under åtskilliga år av till missionsstyrelsen influtna gävo-

medel uppburit lönetillägg till växlande belopp, för ett vart av åren 1915 och 1916 med 500 kronor. För sistnämnda år hade församlingen dessutom genom insamling uppbringat lönen till 6 000 kronor. Missionsstyrelsen hade genom beslut den 14 december 1916 beviljat bemålde prästman ett lönetillägg av 1 000 kronor för år 1917. Härvid hade missionsstyrelsen dock uttalat, att styrelsen med hänsyn såväl till den ställning, till vilken den svenska församlingen i Köpenhamn i sin utveckling kommit, som till de uppgifter, det ålåg styrelsen att utföra, för framtiden såge sig förhindrad att ytterligare bevilja dylikt lönetillägg. Pastor åtnjöt dessutom förmånen av fri bostad inom den nyuppförda Gustafskyrkans byggnadskomplex. Ökningen till 5 000 kronor för år 1917 av den till pastorn från statsverket utgående avlöningen hade närmast föranletts av en framställning från församlingen, som ingivits av svenske ministern i Köpenhamn. Efter erinran härom och om de överväganden, som varit bestämmande för denna anslagsökning, framhöll departementschefen vidare, att missionsstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1916, i sammanhang med andra anslagsäskanden, uttalat, att styrelsen under då rådande ovissa förhållanden icke vågade räkna med sannolikheten av att av de genom kollekter och andra frivilliga gåvor för dess verksamhet inflytande medel kunna anslå nödigt tilläggsbelopp till omförmålde pastors avlöning, och att styrelsen fördenskuU icke kunde underlåta att framhålla behovet av att genom framställning till riksdagen pastors vid svenska Gustafsförsamlingen i Köpenhamn avlöning bleve förhöjd till 6 000 kronor. — I anledning härav föreslogs i propositionen, att riksdagen måtte på ordinarie stat å åttonde huvudtiteln under avdelning C. Kyrkliga ändamål samt rubriken: Kleresistaten uppföra ett anslag å 6 000 kronor med titel: Pastor vid svenska Gustafsförsamlingen i Köpenhamn. Anslaget beviljades av riksdagen och var sedermera uppfört å riksstaten med oförändrat belopp, tills detsamma från och med budgetåret 1935/36 sammanfördes med övriga å riksstaten uppförda avlöningsanslag till utlandspastorer. Från och med den 1 juli 1942 utgår motsvarande anslag ur kyrkofonden.

Berlin. Svenska kyrkans missionsstyrelse utsände hösten år 1902 en prästman till Berlin för att vara präst för svenska kolonien därstädes. Efter det tyska myndigheters medgivande inhämtats, bildades den 7 juni 1903 en svensk församling i Berlin, som antog namnet Victoriaförsamlingen. Den 10 februari 1905 fastställde Kungl. Maj:t kyrkoordning för församlingen. I § 34 i kyrkoordningen stadgades om tillsättning av pastor och i § 35 om förordnande av prästman vid inträffad ledighet. Dessa bestämmelser finge emellertid icke tillämpas, förrän Kungl. Maj:t, sedan erforderlig avlöning blivit åt pastor anslagen, därtill lämnat tillstånd. Pastorsbefattningen skulle därför tills vidare uppehållas medelst förordnande.

Avlöningen till pastorn bestreds från början uteslutande genom på enskild väg sammanskjutna medel, däribland även ett belopp å 1 200 kronor från svenska kyrkans missionsstyrelses sjömanskassa. Sistnämnda bidrag, som från och med år 1904 höjdes till 1 500 kronor, utgick under villkor, att pastorn tre månader av året under sommaren tjänstgjorde som sjömanspräst i Stettin. Då det emellertid visade sig önskvärt, att pastorn helt ägnade sin arbetskraft åt församlingen i Berlin, och det befanns mindre lämpligt, att han för sin utkomst vore beroende av frivilliga bidrag, gjorde församlingen den 6 mars 1906 framställning hos Kungl. Maj:t om ett årligt anslag av 6 000 kronor till avlöning av pastor vid svenska församlingen i Berlin. Framställningen upptogs i

statsverkspropositionen till 1907 års riksdag (åttonde huvudtiteln, s. 439 ff.), och riksdagen anvisade på extra stat för år 1908 det äskade beloppet. Därmed upphörde nämnde pastors tjänstgöring såsom sjömanspräst i Stettin. Under de följande åren fram till budgetåret 1924/25 beviljade riksdagen årligen ett extra anslag för ändamålet med oförändrat belopp. — Den 3 juli 1923 hemställde församlingens kyrkoråd, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att avlöningen till församlingens pastor måtte från och med budgetåret 1924/25 uppföras å ordinarie stat. I därav föranledd proposition (1924: 138) framhöll föredragande departementschefen — efter omnämnande, bland annat, att å avlöningsbidraget till ifrågavarande pastor utginge dyrtidstillägg av statsmedel samt att denne åtnjöt förmån av fri bostad i ett församlingen tillhörigt hus — hurusom det måste erbjuda stora svårigheter att, så länge avlöningsbeloppet funnes uppfört allenast på extra stat och till följd därav kyrkoherdebefattningen icke kunde med ordinarie innehavare besättas, på ett mera varaktigt sätt vid ifrågavarande syssla binda en prästman med den erfarenhet och de övriga kvalifikationer, som erfordrades för de med tjänsten förenade betydelsefulla arbetsuppgifterna. Vidare framhöll departementschefen, under erinran om att församlingens medlemmar genom egna betydande uppförringar utan bidrag av svenska staten skaffat församlingen egen kyrkobyggnad, att församlingens fortbestånd därigenom syntes vara på sådant sätt betryggad, att de i kyrkoordningens §§ 34 och 35 meddelade bestämmelserna om tillsättande av pastor då borde få träda i tillämpning, därest riksdagen uppförde avlöningsanslaget å ordinarie stat. Sedan riksdagen, med bifall därtill, för ändamålet uppfört ett ordinarie anslag å 6 000 kronor, förklarade Kungl. Maj:t genom beslut den 6 juni 1924 hinder icke möta för tillämpning av förenämnda stadganden i kyrkoordningen angående pastorsbefattningens tillsättande. — Omnämnda anslag utgick sedermera med oförändrat belopp, tills det från och med budgetåret 1935/36 sammanfördes med övriga å riksstaten uppförda avlöningsanslag till utlandspastorer. Från och med den 1 juli 1942 utgår motsvarande anslag ur kyrkofonden.

Paris. År 1877 bildades en svensk församling i Paris. Kyrkoordning för församlingen fastställdes av Kungl. Maj:t den 23 juni 1882. Från och med år 1879 fanns i riksstaten upptaget anslag till understöd åt svenska kyrkan i Paris. Anslaget, som till en början utgjorde 1 800 kronor, höjdes från och med år 1887 till 2 950 kronor. Härjämte utgick under åren 1893—1913, jämlikt riksdagens medgivande, av de under utrikesdepartementets förvaltning stående medel, som inflöto från kronans egendom i Konstantinopel, de s. k. Peramedlen, årligen 1 169 kronor till avlöningsförbättring åt pastorn vid svenska kyrkan i Paris. Från och med år 1914 indrogs sistnämnda belopp, och anslaget till svenska kyrkan i Paris höjdes i stället med motsvarande summa till 4 119 kronor, med vilket belopp det utgick till och med budgetåret 1927/28.

I anledning av en med skrivelse från utrikesdepartementet den 16 september 1927 överlämnad ansökan av kyrkorådet i svenska Sofiaförsamlingen i Paris föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1928 års riksdag (åttonde huvudtiteln, s. 81), att anslaget till svenska kyrkan i Paris måtte uteslutas ur riksstaten och att där i stället skulle upptagas ett nytt ordinarie anslag med titel: Pastor vid svenska Sofiaförsamlingen i Paris. I fråga om anslags belopp förordade därvid föredragande departementschefen, att detsamma skulle bestämmas till 6 000 kronor eller samma belopp, som då utginge till en

var av de svenska pastorerna i Köpenhamn och Berlin. Departementschefen ansåg emellertid, att för så fall en minskning kunde göras i det arvode, som pastorn i Paris uppbar i sin egenskap av sjömanspräst i de nordfranska hamnstäderna och som då utgick med 2 500 kronor årligen från anslaget till religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder. Detta arvode borde enligt departementschefens mening, så länge de båda befattningarna innehades av samma person, bestämmas till 1 500 kronor. På så sätt skulle nämnde pastors sammanlagda avlöning komma att uppgå till 7 500 kronor jämte därå belöpande dyrtidstillägg, en avlöning, som med hänsyn till hans maktpåliggande arbetsuppgifter finge anses skälig. — Ifrågavarande anslagsposter reglerades härefter i enlighet med vad sålunda föreslagits, och i riksstaten för budgetåret 1928/29 uppfördes fördenskull ett ordinarie anslag å 6 000 kronor under rubrik: Pastor vid svenska Sofiaförsamlingen i Paris. Detta anslag upptogs på oförändrat sätt och med oförändrat belopp i staten jämväl under de närmast följande åren, intill dess detsamma från och med budgetåret 1935/36 sammanfördes med övriga å riksstaten uppförda avlöningsanslag till utlandspastorer. Från och med den 1 juli 1942 utgår motsvarande anslag ur kyrkofonden.

I skrivelse den 6 september 1937 hemställde svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse om viss förhöjning av det då å riksstaten uppförda anslaget för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder. Anslagshöjningen avsåg att bereda möjlighet till anställande av en särskild sjömanspräst för de nordfranska hamnarna, stationerad i Dunkerque och Calais och med ett årsarvode av 5 000 kronor, i samband varmed skulle indragas det arvode å 1 500 kronor, som ur samma anslag då tillkomme innehavaren av pastorbefattningen vid Svenska Sofiaförsamlingen i Paris såsom sjömanspräst i nämnda hamnstäder. Med hänsyn till att sistnämnda arvode till Paris-pastorn finge anses utgöra ett nödvändigt tillskott till dennes lön, och då en extra förstärkning av personalen vid de nordfranska stationerna under sommaren vore till verksamhetens gagn, vore styrelsen emellertid villig att, i händelse dess framställning bifölles, även i fortsättningen bereda Paris-pastorn möjlighet att under två å tre sommarmånader årligen tjänstgöra vid den tilltänkte sjömanspastorns sida och med stationering i Calais. Såsom ersättning för denna hans tjänstgöring ville styrelsen av egna medel betala Paris-pastorn det belopp å 1 500 kronor årligen, som han dittills uppburit av statsmedel, varjämte styrelsen även i fortsättningen skulle bereda Paris-pastorn förmånen av fri bostad under sommartjänstgöringen vid sjömanskyrkan i Calais. Styrelsen vore även villig bereda enahanda förmåner åt efterträdaren till den dåvarande kyrkoherden i Paris, förutsatt att dessa i vad avsåge intresse och förutsättningar för sjömansvårdsarbete befunnas lämpliga för uppdraget.

Vid anmälan av sistnämnda ärende i statsverkspropositionen till 1938 års riksdag (åttonde huvudtiteln, s. 72) förklarade sig föredragande departementschefen finna skäl föreligga för bifall till denna sjömansvårdsstyrelsens framställning. Mot den av styrelsen föreslagna anordningen beträffande svenske pastorns i Paris tjänstgöring viss tid jämväl i Calais hade kyrkorådet i svenska Sofiaförsamlingen i Paris förklarat sig icke hava något att erinra. — Kungl. Maj:ts förslag i enlighet härmed bifölls av riksdagen.

Helsingfors. Den 17 november 1919 bildades i Helsingfors en rikssvensk kyrkoförening med syfte att åstadkomma en kyrklig sammanslutning av i Finland boende rikssvenskar. På förslag av berörda förening fast-

ställde Kungl. Maj:t genom beslut den 19 maj 1922 kyrkoordning för en rikssvensk församling i Helsingfors, vilken skulle bära namnet svenska Olaus Petri-församlingen i Helsingfors. I en särskild tilläggsbestämmelse till kyrkoordningen föreskrevs, att de däri givna stadgandena angående tillsättandet av ordinarie pastor samt förordnande av vikarie under vakans å pastorstjänsten icke skulle träda i tillämpning, förrän Kungl. Maj:t därom särskilt förordnat, samt att pastorsbefattningen skulle tills vidare uppehållas av prästman, som av ärkebiskopen därtill förordnades.

Genom resolution den 19 oktober 1922 erkände Finlands statsråd församlingen och dess kyrkoordning, dock under förklarande: att församlingen, dess pastor och kyrkoråd så ock dess enskilda medlemmar, så länge de uppehölle sig på Finlands statsområde, hade att, såvitt annat förhållande icke undantagsvis ägde rum på grund av folkrätten, ställa sig i Finland gällande lagar samt offentliga myndigheters föreskrifter till efterrättelse; att erkännande av församlingen och dess kyrkoordning icke innebure ändring i de bestämmelser, som gällde om utträde från evangelisk-lutherska kyrkan i Finland eller från annat legaliserat trossamfund; att, om finsk medborgare av svensk myndighet beviljades inträde i svenska Olaus Petri-församlingen i Helsingfors, sådant icke medförde någon ändring i den rätt och ställning, som vore grundade i hans finska medborgarskap, liksom icke heller i de skyldigheter, honom såsom finsk medborgare åläge; samt att svenska och andra främmande staters undersåtar, som lagligen tillhörde svenska Olaus Petri-församlingen i Helsingfors och erlade kyrkliga avgifter till densamma, vore frikallade från utskylder till den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, efter vad härom i fråga om person, som icke tillhörde nästsagda kyrka, funnes stadgat.

I ansökning den 4 mars 1923 anhöll församlingen hos Kungl. Maj:t om ett årligt anslag till bestridande av pastors avlöning, ävensom att de i kyrkoordningen givna bestämmelserna om tillsättande av ordinarie pastor skulle få tillämpas. I häröver avgivet yttrande uttalade statskontoret, bland annat, att upphävandet av tilläggsbestämmelsen vid kyrkoordningen givetvis vore beroende på den form, under vilken begärt anslag beviljades. Med mindre detta uppfördes å ordinarie stat, syntes nämligen pastorsbeställningen icke kunna tillsättas med ordinarie innehavare och dåvarande provisorium upphöra. Huru önskvärt det än vore, att så snarast skedde, ansåge sig dock statskontoret icke kunna tillstyrka annat än att statsbidraget till en början, och till dess någon erfarenhet vunnits angående församlingens och dess ekonomiska förhållandens utveckling, uppfördes å extra stat.

Vid föredragning av statsverkspropositionen till 1924 års riksdag (åttonde huvudtiteln, punkt 32) yttrade dåvarande departementschefen, att de anmärkningar, som av statskontorets riktats mot att anslaget då skulle uppföras å ordinarie stat, syntes honom välgrundade. Först borde någon tids erfarenhet vinnas, innan ett ordinarie anslag för ändamålet uppfördes i riksstaten. På av Kungl. Maj:t i enlighet härmed gjord framställning beviljade 1924 års riksdag till avlöning åt pastor vid svenska Olaus Petri-församlingen i Helsingfors för budgetåret 1924/25 ett extra anslag av 6 000 kronor. Riksdagen framhöll därvid, att en sammanhållning mellan rikssvenskarna i Finland förmedelst en svensk församlings bildande och en av svenska staten avlönad svensk pastor vore av en stor nationell och jämväl social betydelse samt ägnad att i sin mån bidraga till en samverkan mellan Sverige och Finland på det kyrkliga och andligt kulturella området.

Av församlingen under de närmaste åren därefter gjorda framställningar om uppförande av ifrågavarande anslag på ordinarie stat föranledde icke några åt-

gärder från statsmakternas sida. För ändamålet utgick sålunda jämväl under ett vart av budgetåren 1925/31 ett extra anslag av 6 000 kronor.

I en med skrivelse från utrikesdepartementet den 24 september 1930 överlämnad, av Sveriges chargé d'affaires i Helsingfors tillstyrkt ansökning förnyade Olaus Petri-församlingen sin anhållan om ett anslag å 6 000 kronor till församlingens pastor samt att detta anslag måtte från och med budgetåret 1931/32 uppföras å ordinarie stat.

Vid anmälan i statsverkspropositionen till 1931 års riksdag (åttonde huvudtiteln, punkt 52) av ifrågavarande anslagspost uttalade föredragande departementschefen, att, sedan anslag dåmera för ändamålet utgått under ett antal år, vilka varit tillräckliga för prövning av organisationens bärkraft, och denna tid givit vid handen, att våra landsmän i Finland vore beslutna att i Helsingfors hava sin egen svenska församling, församlingens upprepade framställningar om anslagets uppförande å ordinarie stat syntes böra vinna beaktande. Beträffande anslagets storlek fann departementschefen detsamma böra bestämmas till enahanda belopp, som under en följd av år utgått å extra stat eiler till 6 000 kronor. Med bifall till av Kungl. Maj:t sålunda framlagt förslag anvisade 1931 års riksdag för budgetåret 1931/32 ett ordinarie anslag å 6 000 kronor under rubrik: Pastor vid svenska Olaus Petri-församlingen i Helsingfors. Detta anslag utgick sedermera med oförändrat belopp, tills det från och med budgetåret 1935/36 sammanfördes med övriga å riksstaten uppförda avlöningsanslag till utlandspastorer. Från och med den 1 juli 1942 utgår motsvarande anslag ur kyrkofonden.

O s l o. Efter flera års förhandlingar förordnade svenska kyrkans missionsstyrelse en svensk prästman att från och med den 1 september 1911 i egenskap av sjömanspastor utöva kyrklig verksamhet bland svenskar i Oslo med omnejd och angränsande hamnar. Denne anknöt sitt arbete till den religiösa, sociala och kulturella verksamhet, som förut utövats av skilda sammanslutningar bland svenskarna i nämnda stad. I ändamål att inom den stora svenska kolonien börja ett församlingsarbete enligt svenska kyrkans ordning bildades här-efter under ledning av nämnde präst år 1912 en svensk kyrkoförening. Medel insamlades till byggande av kyrka och församlingshus, vartill ock statsbidrag beviljades år 1917 med 125 000 kronor. Ifrågavarande byggnader, som sedermera uppförts å en av Oslo stad upplåten tomt, invigdes den 20 december 1925. Sedan Kungl. Maj:t den 13 november 1925 fastställt kyrkoordning för en svensk församling i Oslo, konstituerades församlingen den 4 oktober 1931. I samband med kyrkoordningens stadfästande föreskrev Kungl. Maj:t, att de bestämmelser angående pastors tillsättande, som meddelats i kyrkoordningen, icke finge träda i tillämpning, förrän därom särskilt förordnats. Till dess ordinarie pastor blivit utnämnd, skulle befattningen uppehållas av den av svenska kyrkans missionsstyrelse (numera svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse) anställda sjömansprästen å platsen.

Sjömanspastorn i Oslo hade sedan år 1913 av svenska staten uppburit en årlig lön av 5 000 kronor jämte därå belöpande dyrtidstillägg. Härjämte hade han av missionsstyrelsen (sjömansvårdsstyrelsen) åtnjutit ett lönetillägg av 1 000 kronor årligen. Övriga kostnader för den kyrkliga verksamheten därstädes hade i huvudsak bestritts av kyrkoföreningen dels genom räntor å en av föreningen för ändamålet insamlad driftsfond av omkring 200 000 kronor och dels genom uthyrning av de föreningen tillhörande kyrko- och församlingslokalerna, föreningsavgifter, bidrag av svenska sammanslutningar i Norge samt gåvor av enskilda.

Hos Kungl. Maj:t hade vid skilda tillfällen kyrkoföreningen och sedermera svenska församlingen i Oslo gjort framställningar angående avlöning åt svensk pastor i församlingen. I en vid slutet av år 1933 till Kungl. Maj:t inkommen ansökning gjorde församlingens kyrkoråd ånyo framställning om fastställande av lön åt en kyrkoherde i församlingen. Kyrkoföreningen hade nämnda år beslutat att till församlingen överlämna dels Margaretakyrkan i Oslo och den därmed sammanbyggda prästgården jämte övriga tillbyggnader, dels allt i detta byggnadskomplex befintligt lösöre, som tillhörde föreningen, bokfört till ett värde av 30 000 kronor, dels ock kyrkoföreningens driftsfond å 206 126 kronor 94 öre, reparationsfond å 14 692 kronor 30 öre och diakonissfond å 13 633 kronor 11 öre. Å kyrkostämman den 12 november 1933 hade församlingen beslutat mottaga gåvan.

Statskontoret anförde i häröver avgivet utlåtande, att, då församlingen alltså övertagit kyrkan med tillhörande egendom och vissa fonder samt församlingen synbarligen själv icke vore i stånd att avlöna pastor, ämbetsverket ansåge sig böra tillstyrka anslag till dennes avlöande med av församlingen föreslaget belopp, 6 000 kronor.

Vid anmälan av detta ärende i statsverkspropositionen till 1934 års riksdag (åttonde huvudtiteln, punkt 33) anförde föredragande departementschefen, bland annat, att, på sätt framginge av behandlingen av de tidigare ansökningarna i ämnet, enighet rådde om det behjärtansvärda i att denna församling — liksom motsvarande församlingar i Köpenhamn, Berlin, Paris och Helsingfors — erhöle hjälp till avlöande av kyrkoherde. Frågans slutliga avgörande hade dock tidigare ansetts böra anstå i avvaktan på att församlingens organisation ordnats på ett tillfredsställande sätt och utredning framlagts om organisationens bärkraft. — Dessa förutsättningar syntes departementschefen dämera hava blivit uppfyllda. Genom kyrkoföreningens donation hade församlingen blivit ägare av kyrkoegendomen ävensom av betydande fonder, som lämnade en viss trygghet för församlingens ekonomiska bestånd. Utredningen gäve å andra sidan vid handen, att församlingens inkomster ej torde förslå till pastors avlöande. — Med hänsyn till vad sålunda förekommit, ansåg departementschefen tiden vara inne för bifall till församlingens framställning om anslag. Beträffande storleken av anslaget, som redan från början syntes böra uppföras å ordinarie stat för att möjliggöra anställande av pastor i enlighet med den fastställda kyrkoordningen, syntes detta böra bestämmas till enahanda belopp, som utginge till avlöning åt pastorer vid övriga utlandsförsamlingar, eller 6 000 kronor. — Vid bifall till förslaget borde statsbidraget till den svenske sjömanspastorn i Oslo, 5 000 kronor, bortfalla. — Kungl. Maj:ts förslag i enlighet härmed bifölls av riksdagen, och uppfördes i anslutning därtill å riksstaten för budgetåret 1934/35 ett ordinarie anslag under rubrik: Pastor vid svenska Margaretaförsamlingen i Oslo. Jämväl detta anslag sammanfördes från och med budgetåret 1935/36 med övriga å riksstaten uppförda avlöningsanslag till utlandspastorer. Från och med den 1 juli 1942 utgår motsvarande anslag ur kyrkofonden.

2. De svenska utlandsförsamlingarnas ekonomiska förhållanden och därvarande prästers avlöningsförmåner.

En uppfattning om de svenska utlandsförsamlingarnas ekonomiska förhållanden har synts bäst kunna erhållas av församlingarnas upprättade inkomst- och utgiftsstatser och reviderade räkenskaper. Den förenämnde sak-

kunnige införskaffade på sin tid från samtliga svenska församlingar i utlandet, således även från svenska Ulrika Eleonora-församlingen i London, utdrag av församlingens fastställda stater och vederbörligen godkända räkenskaper för ett vart av kalenderåren 1936, 1937 och 1938. En av därur hämtade uppgifter gjord sammanställning, avseende räkenskapsåret 1937 och upptagande antalet då registrerade församlingsmedlemmar, torde få såsom bilaga fogas vid dagens protokoll i detta ämne (Bil. 1). I sammanställningen har, för jämförelses skull, jämväl medtagits uppgifter för svenska församlingen i London.

Den sakkunnige hade tillika från kyrkorådet och pastorn i en var av de sex utlandsförsamlingarna införskaffat uppgifter beträffande de avlöningsförmåner in natura, i form av bostad, värme, lyse m. m., och i penningar, som för åren 1936 och 1937 samt för första halvåret 1938 utgått till pastorn i fråga, även som rörande av denne under samma tid uppburna ersättningar för av honom i egenskap av pastor i församlingen och legationspredikant utförda särskilda prästerliga förrättningar. Av dessa uppgifter inhämtas, att samtliga pastorer av församlingen tillhandahöllös hyresfri bostad och att de i flertalet fall därjämte av församlingen åtnjöto förmånen av kostnadsfritt lyse och värme för tjänstebostaden. En sammanställning av uppgifterna med avseende å de egentliga avlöningsförmåner i övrigt för kalenderåret 1937 ger vidare vid handen, att vederbörande pastor i avlöning för det året från å riksstaten upptaget anslag eller omedelbart av församlingen eller — i ett fall — av sjömansvårdsstyrelsen kontant uppbar följande belopp:

Pastor i Köpenhamn:

	från riksstats- anslag	av församlingen	av sjömans- vårdsstyrelsen
	kronor	kronor	kronor
grundavlöning såsom pastor	6 000: —	—	—
dyrtidstillägg därå	1 830: —	—	—
arvode för arbete bland sven- ska sjömän i Köpenhamn	—	—	1 000: —
eller summa	7 830 :—	—	1 000: —

Pastor i Berlin:

	från riksstatsanslag	av församlingen
	kronor	rm
grundavlöning såsom pastor	6 000: —	—
dyrtidstillägg därå	1 920: —	—
ersättning för kursförlust å förestående två poster	5 647: 72	—
eller summa	13 567: 72	—

Pastor i Paris:

	från riksstatsanslag kronor	av församlingen francs
grundavlöning såsom pastor	6 000: —	—
dyrtidstillägg därå	1 830: —	—
ersättning för kursförlust å förestående två poster	686: 53	—
lönetillägg	—	5 000: —
grundavlöning såsom sjömanspastor	1 500: —	—
dyrtidstillägg därå	366: —	—
ersättning för kursförlust å sistnämnda två poster	139: 40	—
eller summa	10 521: 93	5 000: —

Pastor i Helsingfors:

	från riksstatsanslag kronor	av församlingen fmk
grundavlöning såsom pastor	6 000: —	—
dyrtidstillägg därå	2 010: —	—
eller summa	8 010: —	—

Pastor i Oslo:

	från riksstatsanslag kronor	av församlingen kronor
grundavlöning såsom pastor	6 000: —	—
dyrtidstillägg därå	2 100: —	—
eller summa	8 100: —	—

Pastor i London:

	från riksstatsanslag kronor	av församlingen £
grundavlöning såsom pastor	—	460: —
dyrtidstillägg därå	—	200: —
ålderstillägg	—	60: —
eller summa	—	720: —

Till ytterligare klarläggande av avlöningsförhållandena vid ifrågavarande pastorstjänster må ur den sakkunniges utredning återgivas följande.

Paris: Sedan kursen å francs nedgått till eller under pari, erhöll pastor — efter juni år 1937 — ej vidare någon ersättning för kursförluster.

Pastors befattning såsom sjömanspastor i Dunkerque—Calais upphörde den 30 juni 1938, men fick pastor därefter för biträde under sommarmånaderna med sjömansvården i Calais arvode omedelbart av sjömansvårdsstyrelsen med 1 500 kronor (utan dyrtidstillägg) för år ävensom sommarbostad i Calais.

Av församlingen har pastor från och med år 1938, utöver tidigare löne-tillägg, tillerkänts ett ålderstillägg å 5 000 francs.

Helsingfors: I församlingens stater för ett vart av åren 1936, 1937 och 1938 voro bland utgifterna upptagna anslag för

»Pastors predikoresor» 3 000 fmk
 »Pastors sommarvikarie» 1 500 » (för år 1938 2 500 fmk).

I ersättningen för »predikoresor» ingick ersättning jämväl för vivre under resorna. Pastor därstädes åtnjöt icke kostnadsfritt lyse, men däremot — från och med år 1938 — fri telefon.

Oslo: I församlingens stater för ett vart av åren 1936, 1937 och 1938 voro bland utgifterna upptagna anslag för

»Pastors representation» kronor 300
 »Pastors skjutsbidrag» » 200
 »Pastors semestervikarie» » 100

Pastor disponerade därjämte på grund av en donation en villa för sommarvistelse.

London: Avlöningen till pastor hade bestämts av församlingen å kyrkostämman, men bestreds närmast med åt församlingen av svenska staten anvisade skeppsavgifter. Pastor därstädes åtnjöt ej förmån av kostnadsfritt lyse och värme för sin tjänstebostad.

Av de av utlandspastorerna själva lämnade uppgifterna beträffande deras tjänsteinkomster framgår slutligen, att alla utom pastorn i Berlin under åren 1936—1938 åtnjoto extra inkomst — med växlande belopp — i ersättningar för särskilda prästerliga förrättningar. En var av dem hade sålunda under tiden 1936—juni 1938, per tidsperiod om helt eller halvt år och i medeltal för år, åtnjutit sådan tjänsteinkomst med följande belopp:

<i>Pastor i</i>	för år 1936	för år 1937	för tiden $\frac{1}{1}-\frac{30}{6}/1938$	i medeltal för år
Köpenhamn kronor	3 000	4 500	2 000	3 800
Paris francs	2 446	4 766	2 825	4 300
Helsingfors fmk	(saknas uppgift)	3 400	1 600	3 300
Oslo kronor	1 358	1 620	669	1 400
London £	27: 16	21: 14	28: 10	35: 10

Med stöd av de införskaffade uppgifterna hade den sakkunnige gjort en överslagsberäkning över de totala kontanta avlöningsförmåner, som de svenska utlandspastorerna kunde antagas, i avrundade belopp, komma att åtnjuta för budgetåret 1938/39. Han medräknade därvid ej blott den till en var präst från riksstatsanslag och, i fråga om London-pastorn, av omförmälda skeppsavgifter utgående grundavlöningen och därå belöpande dyrtidstillägg, utan även, för Köpenhamns- och Paris-pastorerna, dessas arvoden från sjömansvårdsstyrelsen och för Paris-pastorn därjämte, vad denne kontant erhöi av församlingen, för Berlin-pastorn, till denne utgående kursförlustersättning och, för London-pastorn, denne av församlingen tillerkänt ålderstillägg samt, för samtliga med inkomst i tjänsten av särskilda prästerliga förrättningar, medeltalet för år av dessa deras uppgivna extra inkomster. För inkomstbeloppens

omräkning, skilda myntslag emellan, utgick den sakkunnige från de officiella växelkurserna för den $\frac{1}{12}$ 1938. Denna den sakkunniges sammanställning gav, i svenska kronor och avrundade belopp, för en var av utlandspastorerna till resultat följande beräknade årsinkomst:

För pastor i Köpenhamn	kronor	12 275
» » » Berlin	»	8 100
och därtill i kursförluster- sättning cirka	»	6 000
» » » Paris	»	11 050
» » » Helsingfors	»	8 500
» » » Oslo	»	9 700
» » » London	»	14 675

Såsom förut nämnts skola, sedan de tidigare statsanslagen till avlö-
nande av de svenska pastorerna i Köpenhamn, Berlin, Paris, Helsingfors
och Oslo från och med budgetåret 1942/43 överflyttats på kyrkofonden,
de ifrågavarande avlöningsförmånerna alltjämt utgå efter samma grunder
som dessförinnan. Avlöningsförmånerna äro numera emellertid till följd av
dyrtidstilläggets stegring och tillkomsten av kristillägg samt ändringarna i
valutakurserna väsentligt högre än vad vid tiden för den sakkunniges förut
återgivna utredning var fallet. De till utlandspastorerna för budgetåret
1942/43 ur kyrkofonden utbetalade avlöningarna belöpte sig sålunda till
följande belopp:

Pastor i	Grund- avlöning	Dyrtids- tillägg (med barn- tillägg)	Kristillägg	Ersättning för kursförluster	Summa
Köpenhamn	6 000	2 640	1 228: 80	0	9 868: 80
Berlin	6 000	2 960	0	7 370: 60	16 330: 60
Paris	6 000	2 640	1 228: 80	0	9 868: 80
Helsingfors	6 000	3 000	1 228: 80	0	10 228: 80
Oslo	6 000	2 760	1 228: 80	0	9 988: 80
eller tillhopa	30 000	14 000	4 915: 20	7 370: 60	56 285: 80

Dyrtidstillägget för den nuvarande pastorn i Berlin bör dock beräknas till
3 120 kronor för år och dennes totala årsavlöning alltså till 16 490 kronor
60 öre samt samtliga utlandspastorernas avlöningar från kyrkofonden till
sammanlagt 56 445 kronor 80 öre för år.

Med hänsyn till den tid som förflutit, sedan den sakkunnige avgav sitt
förslag i ämnet, har jag låtit infordra vissa uppgifter om utlandspastorernas
löneförhållanden åren 1942 och 1943. Sådana uppgifter hava emellertid, såvitt
angår pastorerna i Paris och London, ännu ej kommit mig tillhanda. Av upp-
gifterna rörande övriga utlandspastorer inhämtas följande.

Pastor i Köpenhamn.

Utöver den ur kyrkofonden utgående avlöningen har pastorn under år 1943 kommit i åtnjutande av ett representationsanslag av 1 500 kronor, som han i egenskap av sjömanspastor uppburit från svenska sjömansvårdsstyrelsen. Han har under de sistförflutna åren icke uppburit någon ersättning för prästerliga förrättningar bland församlings- och kolonimedlemmar eller utomstående.

Pastorn erhåller fri bostad, fritt värme och lyse samt fri telefon.

Pastor i Berlin.

Utöver avlöningen av statsmedel (för första hälften av år 1942) eller ur kyrkofonden har pastorn under åren 1942 och 1943 alltså icke uppburit några särskilda ersättningar.

Pastor i Helsingfors.

Utöver sin avlöning av statsmedel eller ur kyrkofonden har pastorn för prästerliga förrättningar bland församlings- och kolonimedlemmar uppburit under år 1942 10 300 fmk (enligt växelkursen den 31 december 1943 motsvarande 884 kronor 77 öre) och under år 1943 15 700 fmk (motsvarande enligt samma växelkurs 1 348 kronor 63 öre). Kyrkorådet meddelar särskilt beträffande dessa pastorns extra inkomster, att desamma av pastorn använts »för församlingsändamål, exempelvis inköp av kyrkliga textilier och hjälpverksamheten».

Pastorn erhåller förutom hyresfri bostad numera även kostnadsfritt såväl värme som lyse samt fri telefon.

I 1943 års inkomst- och utgiftsstat för församlingen har upptagits ett belopp av 4 000 fmk (eller 343 kronor 60 öre) för »pastors sommarvikarie» och lika mycket för »pastors predikoresor».

Pastor i Oslo.

Utöver avlöningen av statsmedel eller ur kyrkofonden har pastorn av församlingen tillerkänts tills vidare ett lönetillägg av 3 600 kronor för år, räknat från och med den 1 januari 1942. Pastorn har »praktiskt taget» icke åtnjutit några ersättningar för prästerliga förrättningar under åren 1942 och 1943.

Pastorn erhåller förutom hyresfri bostad även kostnadsfritt värme och lyse samt fri telefon.

Liksom tidigare hava i församlingens stater för åren 1942 och 1943 för pastorn upptagits representationsanslag med 300 kronor, skjutsbidrag med 200 kronor samt ersättning till semestervikarie med 100 kronor.

Sedan den förut omnämnda villan, som var donerad till svenska pastorsämbetet för beredande av sommarvistelse åt tjänstgörande svenske pastorn, efter vederbörligt tillstånd försålts, har försäljningssumman fonderats, och pastorn åtnjuter numera avkastningen av denna fond.

Pastor i Paris.

Enligt från sjömansvårdsstyrelsen inhämtad uppgift har det tidigare från styrelsen till pastorn med 1 500 kronor utgående arvodet numera höjts till 2 000 kronor.

Till ytterligare belysande av de svenska utlandsförsamlingarnas nuvarande ekonomiska förhållanden har jag sökt från församlingarna införskaffa utdrag av deras för de senaste åren fastställda stater och reviderade räkenskaper. Hitills hava emellertid dylika handlingar inkommit blott från Köpenhamn, Berlin, Helsingfors och Oslo. En sammanställning av uppgifter ur de för dessa församlingar sålunda tillgängliga handlingarna, avseende år 1942, har uppgjorts inom ecklesiastikdepartementet och torde jämväl få fogas såsom bilaga vid dagens protokoll i ämnet (Bil. 2).

Jag övergår härefter till att redogöra för den förenämnde sakkunniges utredning och för hans i anslutning därtill framlagda förslag ävensom för de däröver avgivna yttrandena.

3. Den sakkunniges utredning och förslag.

Beträffande grunderna för avlöningsanslagens bestämmande, vilka vid tiden för utredningen ännu utgingo helt av statsmedel, anförde den sakkunnige:

Då riksdagen successivt under de senaste trettio åren anvisat medel för avlöning till pastorerna i de svenska utlandsförsamlingarna i Berlin, Paris, Köpenhamn, Oslo och Helsingfors, har motiveringen för dessa anslag givetvis ytterst varit den, att upprätthållandet av en svensk församlingsbildning på dessa utländska orter för religiös, kulturell och social omvårdnad av i första hand där bosatta svenska undersåtar framstått såsom ett betydelsefullt svenskt statsintresse. Det intresse, som av svenska staten betygats för dessa församlingars tillkomst och fortsatta utveckling, har också kommit till uttryck genom de betydande penningmedel till uppförande av kyrko- och församlingsbyggnader å flertalet av nu berörda orter, som av riksdagen vid skilda tillfällen anslagits. Sålunda har riksdagen för dylikt ändamål beviljat anslag: år 1909 med 80 000 kronor för församlingen i Köpenhamn, år 1910 med 125 000 kronor för församlingen i Paris, år 1917 med samma belopp för församlingen i Oslo samt år 1930 med 75 000 kronor för församlingen i Helsingfors.

Beträffande de för närvarande utgående, för alla de förevarande pastorsbefattningarna till samma belopp fixerade statliga avlöningsanslagen råder dock såtillvida en viss oklarhet, som statsmakterna icke synas hava tagit principiell ställning till förutsättningarna för och räckvidden av statens ansvar för avlöandet av de prästerliga befattningar, varom här är fråga. Spörsmålet gäller sålunda närmast, huruvida man vid regleringen av de ifrågavarande församlingsbildningarnas rättsliga ställning förutsatt, att församlingarna själva, under givna förutsättningar, kunde kännas skyldiga att helt eller delvis övertaga förpliktelsen såsom lönegivare åt sin pastor, eller om man i allt

fall räknat med såsom en möjlighet, att församlingen frivilligt iklädde sig en sådan förpliktelse.

Då det statliga avlöningsanslaget å 6 000 kronor första gången fixerades för pastor i svensk utlandsförsamling (Berlin 1907), förelåg förslag till en allmän nyreglering av avlöningsförhållandena för det i de territoriella hemlandsförsamlingarna anställda prästerskapet. Angivna avlöningsbelopp sammanföll rätt nära med den kontanta lön, som jämlikt sagda förslag och den sedermera (år 1910) antagna prästlönelagstiftningen kunde beräknas komma att utgå till kyrkoherde i ett stadspastorat av genomsnittlig storlek. När samma avlöningsanslag år 1917 bestämdes för pastor i Köpenhamnsförsamlingen, avsågs uttryckligen — såsom av ärendets behandling framgår — att därmed säkerställa en lönenivå för bemälda prästman efter en dylik jämförande norm. Enligt de överväganden, som förekommo vid fixerandet år 1928 av det statliga avlöningsanslaget för Paris-pastorn till enahanda belopp 6 000 kronor, förutsattes, att denne därmed — då till nämnda summa lades det belopp av 1 500 kronor, som avsågs skola tillkomma honom i hans egenskap av sjömanspräst i de nordfranska sjöstäderna — skulle sammanlagt erhålla en med hänsyn till hans arbetsuppgifter skälig lön. Då 6 000-kronorsanslaget första gången bestämdes för Helsingfors-pastorn år 1924 och för Oslo-pastorn år 1934, skedde avvägningen av beloppet under återopande av vad som för samma ändamål utgick vid de övriga här ifrågavarande prästerliga befattningarna.

Vid behandlingen av de många tid efter annan gjorda framställningarna beträffande de statliga avlöningsanslagen till utlandspastorerna och de i samband därmed företagna övervägandena om avlöningsbeloppens storlek har givetvis, ehuru förhållandet merendels icke särskilt berörts, räknats med att dessa prästmän, i likhet med vad fallet i regel är beträffande församlingsprästerna i hemlandet, åtnjöte förmån av hyresfri bostad. Såsom en förutsättning för löneanslagen, där de beviljats efter tillkomsten av dyrtidstilläggsregleringen, har ock förutsatts, att å avlöningsbeloppet i fråga skulle utgå dyrtidstillägg efter de grunder, som då och sedermera gällt för sådana statens befattningshavare, vilka icke åtnjöte nyreglerad avlöning.

Vid bestämmandet av det statliga avlöningsanslaget för pastorerna i Köpenhamns-, Berlin- och Paris-församlingarna ansågs, utan att några mera ingående siffermässiga kalkyler däröver anställdes, vara påvisat, att nämnda församlingars medlemmar icke vore i stånd att själva avlöna sin pastor. Då samma fråga aktualiserades beträffande pastorsbefattningarna i Helsingfors och Oslo, företrädde av statskontoret den meningen, att, innan beslut om statsanslag fattades, full kännedom borde erhållas så väl om församlingarnas ekonomi för det dåvarande som om utsikterna för deras finansiella ställning i fortsättningen. I utlåtande den 1 oktober 1925 i anledning av en från Oslo-församlingen då föreliggande framställning återopades av ämbetsverket till stöd för denna sin mening, att det i en svensk statskyrkoförsamling normalt ålåg församlingen att själv avlöna sitt prästerskap. De specifika undersökningar, som härefter på statskontorets föranstaltande företogs i angivna syfte, ansågos visserligen bekräfta, att ej heller för dessa två utlandsförsamlingars vidkommande den ekonomiska grundvalen ägde den stabilitet, att församlingarna utan risk för sin verksamhet borde belastas med bidragsskyldighet till pastors kontanta avlöning.

Rörande den principiella frågan om utlandsförsamlingarnas ställning i avseende å avlöningen till sina pastorer erinrade den s a k k u n n i g e vidare:

En var av de av Kungl. Maj:t för de ifrågavarande utlandsförsamlingarna fastställda kyrkoordningarna innehåller bestämmelse, att pastor i församlingen, efter viss närmare föreskriven tillsättningsprocedur, utnämnes av Kungl. Maj:t, som ock för den utnämnde utfärdar fullmakt. Så länge de statliga avlöningsanslagen för dessa befattningar voro uppförda allenast å extra stat, ansågs denna tillsättningsordning icke kunna vinna tillämpning. Sedan anslagen i fråga successivt upptagits i riksstaten å ordinarie anslagstitel, hade i respektive kyrkoordning stadgad tillsättningsordning för vederbörande församlings pastor förklarats skola lända till efterrättelse. Befattningarna äro följaktligen numera alla att hänföra till sådana prästerliga beställningar inom svenska kyrkan, som pläga betecknas såsom »ordinarie».

Oaktat den ställning av ordinarie prästerliga befattningshavare, som dessa pastorer sålunda intaga, saknas såväl i kyrkoordningarna som eljest allmänt reglerande bestämmelser om befattningarnas avlöande. I de tidigast tillkomna kyrkoordningarna (för Paris år 1882 och för Berlin år 1905) synes kyrkostämmans befattning med ärende rörande pastors avlöning uttryckligen vara begränsad till att i sådant ärende avgiva yttrande. Hithörande stadgande i kyrkoordningen för församlingen i Paris har sålunda följande lydelse:

»Till kyrkostämmans handläggning höra frågor om:

4) avgivande av yttrande rörande pastors löneförmåner ävensom bestämmelser angående kyrkobetjäningens avlöning.»

Kyrkoordningen för församlingen i Berlin upptager, med någon variation i avfattningen, samma bestämmelse.

I kyrkoordningen för församlingen i Köpenhamn av år 1911, för församlingen i Helsingfors av år 1922 och för församlingen i Oslo av år 1925 har motsvarande stadgande följande lydelse:

»Till kyrkostämmas handläggning höra frågor om:

4) bestämmande av den avlöning, som församlingen har att utgiva till av densamma avlönade funktionärer.»

Det kan icke antagas, att med bestämmelsen, sådan den i de sistberörda kyrkoordningarna formulerats, avsetts att åt här ifrågavarande tre församlingar inrymma någon befogenhet beträffande bestämmandet av pastors avlöning, som, enligt vad nyss berörts, tydligen förutsatts icke tillkomma kyrkostämman i församlingarna i Paris och Berlin. Till »av församlingen avlönade funktionärer» har säkerligen icke hänförts församlingens pastor.

Ehuru utlandsförsamlingarnas kyrkoordningar sålunda närmast synas utgå ifrån att frågor om pastors avlöning fölle helt utanför området för församlingens bestämmanderätt, har dock tydligen förutsatts, att reglerandet av pastors förmån in natura av fri bostad vore en församlingens angelägenhet. Att märka är emellertid, att dessa bostäder, såvitt upplysts, alla äro inrymda i de i respektive städer för församlingarna uppförda församlingshusen, vilkas anskaffande finansierats medelst donerade eller insamlade medel och, i regel, därjämte genom statsbidrag. Bostädernas tillhandahållande för avsett ändamål kan följaktligen knappast sägas representera en avlöningsprestation i egentlig mening av församlingen såsom sådan. Kostnaden för det löpande underhållet av dessa bostäder samt, i den mån — såsom för närvarande är fallet i flertalet ifrågavarande utlandsförsamlingar — församlingen tillhandahåller pastor värme och lyse för pastorsbostaden, jämväl kostnaden härför utgöra

återigen utgifter för pastors naturaavlöning, som församlingen i allmänhet har att bestrida med egna tillgängliga medel.

I Helsingfors- och Oslo-församlingarnas stater upptagas för närvarande vissa mindre anslag, i den förra för pastors tjänsteresor och för pastors sommarvikarie och i den senare, förutom för nämnda två ändamål, jämväl för pastors representation. Dessa anslag hava emellertid företrädesvis karaktären av kostnadsersättningar.

Blott i församlingen i Paris — liksom även i London, där ju dock särskilda avlöningsförhållanden råda — tillskjuter församlingen kontant avlöning i egentlig mening, i det pastor därstädes uppbär dels ett allmänt lönetillägg å 5 000 francs (cirka 550 kronor), dels ett personligt ålderstillägg med samma belopp.

Vare sig man för avlöningsanslag av här exemplifierad beskaffenhet kan finna en formell rättsgrund eller ej i de för församlingarna utfärdade kyrkoordningarna, har dock vid behandlingen inför statsmakterna av hithörande ärenden ifrågavarande församlingars befogethet att på ovan angivet sätt förbättra avlöningen för sin pastor icke ställts i fråga. Sådana extra förmåner eller lönetillskott av församlingen, som det här gäller, torde sålunda, där de hittills förekommit, icke böra betraktas annorledes än såsom tillåtliga.

Då man återigen, till stöd för en principiellt föreliggande förpliktelse för utlandsförsamlingarna att själva avlöna sin pastor, hänvisat till den lagreglering, som härutinnan gäller för de territoriella kyrkoförsamlingarna i hemlandet, är denna parallell på avgörande punkter missvisande. Utlandsförsamlingen utgör som bekant ingen kyrklig kommun med tvångsanslutning för sina medlemmar, utan intager i det hela allenast den rättsliga ställningen av en på frivillighetens väg bildad förening med ideellt syfte. Såsom en skenbar motsvarighet till den kyrkligt-kommunala beskattningsrätten inom hemlandets kyrkoförsamlingar, är väl utlandsförsamlingen tillagd befogethet att besluta om en årlig minimiavgift av sina medlemmar, men den väsentliga skillnaden är härvid den, att den i utlandsförsamlingen inskrivne medlemmen kan, när han så önskar, helt undandraga sig avgiftsplikten genom en anmälan om utträde ur församlingen. Det kan för övrigt förtjäna påpekas, att ej heller våra hemmaförsamlingar — ej ens för normala fall — själva svara för avlöningen av sitt prästerskap. Av tillgängliga siffror kan inhämtas, att av totalkostnaden för kontantavlöningen till de ordinarie församlingsprästerna i hemlandet den större delen bestrides genom tillskott från kyrkofonden, tillskott vilkas natur, sakligt sett, helt sammanfaller med statsbidrag.

Med undantag för Helsingfors-församlingen, beträffande vilken finska statsrådets föreskrifter i dess resolution om församlingens erkännande den 19 oktober 1922 lära tolkas så, att finsk myndighet har att lämna sin medverkan till indrivning av förfallna, oguldna församlingsavgifter, torde i utlandsförsamlingarna dylika förfallna avgifter ej ens kunna exekutivt uttagas. Överhuvudtaget giva inhämtade uppgifter rörande ifrågavarande utlandsförsamlingars ekonomi vid handen, att medlemsavgifterna, om man frånser Helsingfors-församlingen, representera en förhållandevis mycket blygsam post å inkomstsidan i dessa församlingars stater.

De ifrågavarande utlandsförsamlingarna sakna, såvitt är upplyst, särskilda genom donation eller annan motsvarande disposition av enskild tillkomna kapitaltillgångar, vilkas avkastning anvisats för pastors avlöande. Därest en utökad förpliktelse skulle föreskrivas för dessa församlingar att taga del i avlöandet av pastorstjänsten, skulle följaktligen härför, såsom framgår av

församlingarnas inkomst- och utgiftsstaten, i stort sett, icke andra inkomster stå församlingarna till buds än de osäkra årsavgifterna samt tillfälligt inflytande gåvo- och kollektmedel. Det torde vara uppenbart, att avlönandet av en ordinarie prästerlig tjänst icke bör fotas på en dylik svag ekonomisk grundval.

I anslutning till det sålunda anförda hade den sakkunnige uppdragit följande grundlinjer för ett uppordnande av de ifrågavarande prästernas avlönande för tiden efter förslaget avgivande.

En rationell lösning av den föreliggande avlöningsfrågan torde endast kunna vinnas genom att staten ensam påtager sig den såväl principiella som faktiska ansvarigheten för den kontanta delen av avlöningen. Denna kontantavlöning torde härvid böra fastställas till ett belopp, som garanterar de ifrågavarande utlandspastorerna en med hänsyn till lönenivån vid motsvarande tjänster i hemlandet samt till de speciella, levnadsfördyrande förhållanden, som i regel följa med en stationering å utrikes ort, skäligan avpassad löneställning.

Till berörda församlingars obligatoriska bidrag till deras pastorers avlöning synes sålunda endast böra hänföras tillhandahållandet av tjänstebostad tillika med för dennas användning erforderlig uppvärmning och belysning. Skulle sådan församling finna sig beredvillig att därjämte bereda tjänstnehavaren — utöver av statsmedel utgående kontantavlöning — ersättning för särskilda kostnader eller i något fall tillskjuta ett av personliga eller andra skäl motiverat lönetillägg, synes visserligen anledning från det allmännas sida för sådant fall saknas att, försåvitt icke dessa anslag gå utöver skälig, av förhållandena betingad ram, lägga hinder för dylika förfoganden av församlingen. En rent frivillig karaktär bör dock för varje fall tillkomma de församlingsanslag, som här åsyftas.

Sedan den av statsmedel utgående grundavlöningen vid nu ifrågavarande prästerliga tjänster allmänt fixerats till 6 000 kronor, hava församlingspräster i hemlandet erhållit viss avlöningsförbättring, vilken, från och med den 1 maj 1930, utgått genom s. k. provisorisk tilläggslön. Denna tilläggslön utgör för kyrkoherde, oberoende av löneställning, 2 100 kronor för år. I samband därmed omreglerades jämväl grunderna för de i hemlandet tjänstgörande församlingsprästers dyrtidstillägg. Fasthåller man, såsom synes vara riktigt, den jämförelse med löneställningen för en i hemlandet tjänstgörande kyrkoherde, som får anses i det hela hava legat till grund för bestämmandet av 6 000-kronorsanslaget till utlandspastorerna, synes, å ena sidan, detta grundbelopp för ifrågavarande präster nu böra förhöjas med 2 100 kronor, men också, å andra sidan, dyrtidstillägget åt dessa utlandspastorer efter dylik omreglering av grundavlöningen utgå i tillämpliga delar jämlikt de speciella regler, som för närvarande gälla för församlingspräster i hemlandet, d. v. s. med ett procentuellt tillägg å förenämnda två lönebelopp, tillhoppa 8 100 kronor, utgörande — vid senast tillämpat levnadskostnadsindex 167 — efter 12 procent 972 kronor. Den med statsbidrag sålunda reglerade avlöningen komme i sådant fall att — oberäknat eventuellt barntillägg — för en var av ifrågavarande utlandspastorer uppgå till inalles 9 072 kronor för år. Vid samma levnadskostnadsindex utgör det procentuella dyrtidstillägget åt dessa präster för närvarande 1 980 kronor för år och deras nuvarande sammanlagda avlöning alltså 7 980 kronor. Skillnaden härutinnan bleve följaktligen för var och en inalles 1 092 kronor för år räknat, varvid dock må erinras, att barntillägget

efter sålunda föreslagen omreglering komme att undergå någon mindre sänkning.

Genom en omreglering av grundavlöningen för här berörda utlandskyrkoherdar på nu föreslaget sätt vinnes en — redan i och för sig naturlig och önskvärd — fast inplacering av denna grundavlöning i den för hemlandsförsamlingarnas prästerskap tillämpade löneskalan. Genomförandet av en dylik allmän normering av grundavlöningen för utlandskyrkoherdarna framstår i varje fall såsom högeligen angelägen, därest den i ärendet väckta frågan om en speciell avvägning av och differentiering i dessa prästmäns avlöning med hänsyn till utlandstjänstens särskilda krav och de tid efter annan växlande prisförhållandena å de skilda stationeringsorterna skall kunna erhålla en möjligast enkel och följdriktig lösning.

Den sakkunnige behandlade härefter förutsättningarna för en särskild reglering av dessa prästers avlöningsförmåner med hänsyn till förhållandena på deras stationeringsorter i utlandet och anförde härom följande.

Spörsmålet om löneavvägningen för statstjänsteman i utlandsplacering har sedan länge, i större och mera komplicerade sammanhang, aktualiserats för befattningshavarna inom vår diplomatiska och konsulära utrikesrepresentation. För dessa befattningshavare kompenseras för närvarande de speciella, levnadskostnaderna fördyrande förhållanden, som utlandstjänstemannen normalt är underkastad, — förutom genom tillhandahållande i åtskilliga fall av vissa förmåner in natura — genom särskilda tillägg till lönen, i huvudsak i form av ortstillägg, ordinarie och extra, och genom ersättning för kursförluster enligt särskilda härför meddelade bestämmelser. Avlöningsförhållandena för berörda utrikespersonal hava nyligen genom särskilt tillkallade sakkunniga — utrikesdepartementets lönesakkunniga — varit föremål för en ingående utredning. I de nämnda sakkunnigas den 7 september 1938 avgivna betänkande rörande lönereglering för svenska utrikesrepresentationens diplomatiska och konsulära tjänstemän föreslås, bland annat, en rätt genomgripande omläggning av de hittills utgående tilläggsersättningarna, varigenom dessa, såvitt avser länder inom Europa, för det stora flertalet av ifrågavarande tjänstemän skulle komma att begränsas till att utgå i form av ett enda ordinarie lönetillägg, benämnt ortstillägg, jämte ett i förekommande fall därtill fogat särskilt barnbidrag.

Bärande skäl måste anses föreligga för att de levnadsfördyrande förhållanden, som föreligga för utlandskyrkoherden vid en jämförelse med den i hemlandet tjänstgörande prästmannen i eljest motsvarig löneställning, likaledes kompenseras med ett allmänt lönetillägg, lämpligen benämnt ortstillägg. Vid avvägningen av detta ortstillägg för en var av de här ifrågavarande befattningshavarna synes erforderlig hänsyn böra tagas ej blott till relationen mellan levnadskostnaderna å de olika tjänstgöringsorterna, utan även till sådana faktorer som uppkommande kursförluster i samband med lönernas utbetalning, storleken och sammansättningen av den svenska kolonien å orten, vederbörande utlandskyrkoherde åvilande representationsplikt m. m.

Hänsyn bör rättvisligen även tagas till det förhållandet, att en befattningshavare i utlandet, vilken är familjeförsörjare, i allmänhet måste vidkännas avsevärt stegrade utgifter för sina barns uppfostran, därest han vill låta barnen bevara sambandet med hemlandet och han i deras uppfostran vill söka befrämja deras framtida utkomst såsom svenska medborgare. I anslutning till vad av utrikesdepartementets lönesakkunniga i sistnämnt hänseende före-

slås för utrikesrepresentationens personal, synes viss kompensation för sålunda uppkommande merutgifter böra komma jämväl utlandskyrkoherdarna till del. Denna ersättning torde av praktiska skäl icke böra inräknas i ortsbidraget utan synes, i nära överensstämmelse med vad av förenämnda lönesakkunniga förordats, böra utgå i form av ett särskilt lönetillägg, barnbidrag, för varje barn i åldern 10 till 21 år, gentemot vilket vederbörande präst har försörjningsplikt. För yngre barn synes dock, med hänsyn till karaktären av de nu ifrågavarande befattningshavarnas yrkesuppgifter, något särskilt sådant bidrag icke skäligen behöva ifrågasättas. Av samma skäl som ock med hänsyn därtill, att samtliga dessa befattningshavares stationeringsorter få anses vara, relativt sett, ganska närbelägna hemlandet, synes barnbidraget till dem dessutom kunna generellt sättas väsentligt lägre än vad utrikesdepartementets lönesakkunniga i sitt betänkande för däri berörda befattningshavare föreslagit.

I de fall, då utlandskyrkoherde jämte statsavlöningen uppbär arvode för särskilt uppdrag (av sjömansvårdsstyrelsen), torde prästen eljest tillkommande ortstillägg böra för tid, varunder sådant arvode utgår, reduceras med ett mot arvodet svarande belopp. Likaså lär vid bedömandet av behovet av ortstillägg och vid avvägning av storleken av sådant tillägg nödig hänsyn böra tagas till förekomsten av extra inkomster för prästen i fråga om ersättningar för särskilda prästerliga förrättningar.

I överensstämmelse med det förslag till uppdelning i ortsgrupper av tjänstgöringsorterna i utlandet, som framlagts av utrikesdepartementets lönesakkunniga i deras åberopade betänkande, skulle de för utlandsprästerna nu ifrågakommande tjänstgöringsorterna böra, i första hand, uppdelas i följande två särskilda grupper: Berlin och Paris i en högre samt de tre nordiska huvudstäderna i en lägre ortsgrupp. I anslutning till den avvägning av ortstilläggen, som av förenämnda lönesakkunniga föreslagits för dem av vår utlandsrepresentationens befattningshavare å nu berörda utlandsorter, vilkas löneställning närmast får anses vara jämförbar med den för kyrkoherdarna i de svenska utlandsförsamlingarna nu föreslagna, skulle, om — för bestämmande av motsvarande ortstillägg åt dessa utlandspräster — de två förstnämnda huvudstäderna vardera åsättas koefficienten 100, en var av de tre nordiska huvudstäderna böra erhålla koefficienten 80.

Emellertid råda för närvarande å vissa orter, däribland Berlin, sådana exceptionella valutaförhållanden och ekonomiska restriktioner för handelsutbytet, att de å sådan plats i svenskt mynt nu gällande levnadskostnaderna icke kunna anses såsom normala. För ernående av en tillfredsställande lönesättning för befattningshavarna därstädes hava utrikesdepartementets lönesakkunniga föreslagit ett särskilt lönetillskott åt dessa, förslagsvis benämnt »prisutjämnningstillägg». Tillägget förutsättes skola för ett vart fall bestämmas av Kungl. Maj:t att tills vidare utgå. Dessa lönesakkunniga hava vid avvägningen av ortstilläggen inom varje grupp avpassat beloppen så, att lönesänkning i allmänhet icke skulle uppstå annat än möjligtvis för ort, varest avlöningsförmånerna för närvarande på grund av särskilda förhållanden (merendels nu utgående kursförlustersättning) påtagligen finge anses ligga över skäligen genomsnittsstandard. Med det föreslagna prisutjämnningstillägget avsåge de lönesakkunniga — jämte det erforderlig hänsyn därigenom toges till i svenskt mynt, mer eller mindre tillfälligt, rådande onormala levnadskostnader — att i någon mån mildra för sistberörda orter eljest med den planerade ortstilläggsregleringen uppstående exceptionellt stora lönesänkningar. Den

kontanta lönesumman för därvarande befattningar komme enligt lönesakkunnigas förslag likväl, även med prisutjämningsstillägget, att undergå en avsevärd sänkning.

Nämnda lönesakkunniga säga sig nogsamt ha beaktat de olägenheter, som hittills visat sig vara förbundna med ett Kungl. Maj:ts fastställande av sådana extra lönetillägg, som det avsedda prisutjämningsstillägget — olägenheter, vilka väl mest framträtt i fråga om en, relativt sett, så pass stor kår som den, vilken dessa lönesakkunnigas förslag närmast berör. Lönesakkunniga ansågo emellertid, att ett inarbetande av jämväl det sistnämnda tillägget i det av dem planerade lönesystemet för utrikesrepresentationen skulle i avsevärd grad sönderbryta detta och beröva detsamma dess enkelhet och reda. När fråga är om de få utlandskyrkoherdarna, lära väl däremot knappast några betänkligheter möta mot tillskapande av någon ytterligare ortsgrupp i den för våra utlandsförsamlingar, i anslutning till lönebetänkandet för utlandsrepresentationen, föreslagna indelningen. Denna ytterligare differentiering i ortsgruppsindelningen komme i allt fall endast att innebära, att Berlin uppflyttas i en högsta grupp, över den vartill Paris hänförs. Med hänsyn främst därtill, att ortstilläggen för utlandskyrkoherdarna sålunda komme att inkludera all eljest för dessa befattningshavare ifrågakommande kursförlustersättning, lära visserligen dessa ortstillägg i så måtto böra få en rörlig karaktär, att de i särskilda fall — för Berlin och Paris — kunna på grund av inträffade mera betydande förskjutningar i valutakurserna av Kungl. Maj:t även under budgetåret omregleras. Några nämnvärda olägenheter torde dock icke behöva anses härmed förbundna. Givetvis böra ortstilläggen därjämte kunna för varje budgetår i samband med anslagsäskandet bliva föremål för omräkning, exempelvis då för vederbörande prästman inträffat ändring i sådant förhållande (mistning av särskilt arvode eller förändringar i avseende å hans extra inkomster i tjänsten), vartill hänsyn tagits vid ortstilläggets bestämmande.

Inom utrikesdepartementet har verkställts beräkningar och uppgjorts förslag rörande de prisutjämningsstillägg, som vid nuvarande förhållanden borde tillerkännas vederbörande befattningshavare inom utrikesrepresentationen. Med hänsyn tagen till relationen mellan vad sålunda föreslås i ortstillägg för ifrågavarande tjänstemän i Paris samt i ortstillägg jämte prisutjämningsstillägg för sådana tjänstemän i Berlin bör, därest i det för utlandspräster avsedda ortstillägget inkluderas den lönersättning, som för utlandsrepresentationen avses reglerad med prisutjämningsstillägg, den för Berlin i avseende å de prästerliga ortstilläggen förut antagna koefficienten 100 för närvarande höjas till 130.

Slutligen har den sakkunnige närmare preciserat de grunder, efter vilka av honom sålunda föreslagna särskilda Orts- och barntillägg borde för utlandspastorerna i fråga bestämmas. Han anförde härom:

Med hänsyn till den helt skilda karaktären av de till nu ifrågavarande prästerliga befattningar hörande ämbetsuppgifter och de uppgifter, som äro förbundna med de befattningar i såväl högre som lägre tjänstegrader, vilka förekomma inom utlandsrepresentationen, och i synnerhet i beaktande av att de med utlandstjänst av nu berörda slag förenade, levnadsförhållandena fördyrande, representativa förpliktelser i följd härav måste ställa väsentligt mindre krav å utlandskyrkoherdarna än å innehavarna av sistnämnda befattningar, lär det få anses uteslutet att vid avvägningen av de utlandskyrkoherdarna

tillkommande ortstilläggen ens närmelsevis följa den löneskala, som av utrikesdepartementets lönesakkunniga uppgjorts för de under nämnda departement lydande utlandstjänsterna. I anslutning till den lönenivå, som för utlandskyrkoherdarna för närvarande — med inräknande av samtliga dem i tjänsten tillkommande inkomster — genomsnittligt råder, och med nödigt hänsynstagande till alla förut berörda å lönesättningen inverkan de faktorer lär för ortstilläggens fixerande följande skala få anses skäligt avvägd:

För kyrkoherden i Paris	kronor	2 000
» » » Berlin	»	2 600
» » » Köpenhamn	»	1 600
» » » Helsingfors	»	1 600
» » » Oslo	»	1 600

Av skäl, för vilka tidigare redogjorts, böra emellertid några av ifrågasvarande ortstillägg vid nu föreliggande förhållanden reduceras eller bortfalla. Sålunda bör ortstillägget för kyrkoherden i Paris med hänsyn till för närvarande honom tillkommande arvode från sjömansvårdsstyrelsen och av honom åtnjutna extra inkomster i tjänsten nedsättas till, i avrundat belopp, 300 kronor. Av samma orsaker bör för kyrkoherden i Köpenhamn för närvarande icke utgå något ortstillägg. För kyrkoherden i Oslo bör ortstillägget med hänsyn till denne befattningshavares nuvarande extra inkomster i tjänsten reduceras med, i avrundat belopp, 1 000 kronor eller till 600 kronor. Den nuvarande kyrkoherdens i Helsingfors extra inkomster i tjänsten synas vara av allt för ringa betydelse i svenskt mynt, för att vid ortstilläggets utmätande någon hänsyn därtill påkallas.

Anses befogenhet böra inrymmas för Kungl. Maj:t att under löpande budgetår företaga den justering av ortstilläggen för utlandskyrkoherdarna, som av uppkommande ändrade förhållanden oundgängligen påkallas, förutsätter detta givetvis, att för dessa ortstillägg erforderligt anslag å riksstaten erhåller karaktär av förslagsanslag. Det ligger i sakens natur, att Kungl. Maj:t härvid skall vara bunden av de grunder för tilläggens avvägning, som vid anslagets beviljande blivit av riksdagen godkända.

Efter de för ortstilläggens bestämmande tillämpade grunder lär det för utlandskyrkoherdarna förordade särskilda barnbidraget skäligen kunna bestämmas till 300 kronor årligen för varje barn av förut angiven ålder. Detta bidrag synes böra automatiskt regleras för varje nytt kvartal efter barnens under föregående kvartal ändrade åldersförhållanden. I följd härav bör jämväl därför erforderligt anslag i riksstaten uppföras såsom förslagsanslag.

Den sakkunnige har på grundval av sitt i det föregående återgivna förslag till omreglering av här ifrågasvarande fem utlandskyrkoherdars avlöningar uppgjort en sammanställning över dessa prästers enligt samma förslag beräknade kontanta inkomster i tjänsten. Till jämförelse upptogs i sammanställningen tillika befattningshavarnas dåvarande totala kontanta tjänsteinkomster ävensom inkomsterna för pastorn i London. Barnbidragen beräknades härvid av den sakkunnige för samtliga befattningshavarna enligt då tillgängliga uppgifter å antalet barn. Sammanställningen utvisade följande:

		Befattningshavarens årliga inkomst av tjänsten i svenska kronor	
		dåvarande	enligt den sak- kunniges förslag
<i>Kyrkoherden i Köpenhamn</i>			
grundlön	kronor	6 000	8 100
dyrtidstillägg	»	1 980	972
arvode av sjömansvårdsstyrelsen	»	1 000	1 000
extra inkomst	»	3 295	3 295
ortstillägg	»	—	—
barnbidrag	»	—	—
Sammanlagt kronor		12 275	13 367

<i>Kyrkoherden i Berlin</i>			
grundlön	kronor	6 000	8 100
dyrtidstillägg	»	2 100	1 080
kursförlustersättning	»	6 000	—
ortstillägg	»	—	2 600
barnbidrag	»	—	300
Sammanlagt kronor		14 100	12 080

<i>Kyrkoherden i Paris</i>			
grundlön	kronor	6 000	8 100
dyrtidstillägg	»	1 980	972
arvode av sjömansvårdsstyrelsen	»	1 500	1 500
extra inkomst	»	475	475
lönstillägg av församlingen	}	1 095	1 095
ålderstillägg			
ortstillägg	»	—	300
barnbidrag	»	—	—
Sammanlagt kronor		11 050	12 442

<i>Kyrkoherden i Helsingfors</i>			
grundlön	kronor	6 000	8 100
dyrtidstillägg	»	2 220	1 188
extra inkomst	»	280	280
ortstillägg	»	—	1 600
barnbidrag	»	—	600
Sammanlagt kronor		8 500	11 768

<i>Kyrkoherden i Oslo</i>			
grundlön	kronor	6 000	8 100
dyrtidstillägg	»	2 340	1 296
extra inkomst	»	1 360	1 360
ortstillägg	»	—	600
barnbidrag	»	—	900
Sammanlagt kronor		9 700	12 256

<i>Kyrkoherden i London</i>			
grundlön	}	kronor	14 675
dyrtidstillägg			
ålderstillägg			
extra inkomst			

Den totala anslagsökningen enligt den sakkunniges förslag beräknades härvid av den sakkunnige för det dåvarande komma att uppgå till, i avrundat belopp, 6 300 kronor.

4. Yttranden över sakkunnigförslaget.

Den sakkunnige hade såsom i det föregående omnämnts föreslagit, att staten alltjämt skulle, på sätt dittills skett, svara för den kontant utgående delen av den för de fem utlandspastorerna fastställda avlöningen. Detta förslag biträdades eller lämnades utan erinran av samtliga över förslaget hörda vederbörande. Att frågan numera skulle hava kommit i annat läge, sedan kostnaden för avlöningen överförts på kyrkofonden, kan givetvis icke göras gällande.

K a m m a r k o l l e g i e t gjorde i denna fråga i sitt i ämnet den 21 februari 1939 avgivna yttrande — delvis med åberopande av vad domkapitlet i Uppsala därutinnan samtidigt anført — följande uttalande.

Kollegiet finner icke något att erinra emot att kostnaderna för kyrkoherdarnas löner alltfört komma att åvila statsverket. Det lär vara ett svenskt statsintresse, att svenska församlingar upprätthållas å angivna orter i utlandet. Kyrkoherdarnas verksamhet å dessa orter torde vara av betydelse ej blott i religiöst utan jämväl — såsom domkapitlet anmärkt — i socialt avseende och för svenskhetens bevarande i utlandet. Även de fast anställda sjömanspräster i utlandet — vilka i flera avseenden intaga likartad ställning med ifrågavarande kyrkoherdar — avlönas av statsmedel. I hemlandet bestridas prästerskapets löner i första hand av vederbörande pastorat genom avkastningen av pastoratets lokala avlöningstillgångar och genom utdebitering å pastoratets medlemmar. Motsvarande förpliktelse torde emellertid svårigen kunna åläggas de svenska församlingarna i utlandet. Sistnämnda församlingar synas, efter vad utredningen i ärendet giver vid handen, icke hava andra inkomster, som skulle kunna komma i fråga för prästerskapets avlöning, än dels årsavgifter från församlingsmedlemmar, vilka avgifter belöpa sig till ringa belopp och äro synnerligen osäkra med hänsyn därtill att anslutningen till församlingen i samtliga fall är helt frivillig, dels ock tillfälliga gåvor och kollektmedel. Det lär — såsom den sakkunnige framhållit — icke vara möjligt att låta avlönandet av en ordinarie prästerlig tjänst vara baserad å en dylik svag ekonomisk grundval.

Svenska Olaus Petri-församlingen i Helsingfors, vars yttrande biträtts av svenske ministern, framhöll i förevarande fråga, bland annat, följande.

Inom alla utlandsförsamlingar bedrives en omfattande verksamhet av kulturell och social art, som icke åvilar kyrkoförsamlingarna inom riket i samma utsträckning utan som där uppbäres av stats- eller kommunalunderstödda institutioner såsom föreläsningsföreningar och fattigvårdsstyrelser. Utlandsförsamlingarna måste allt framgent ha möjlighet att anordna allmänbildande föreläsningar och föredrag av kulturpersonligheter från hemlandet. Men därtill erfordras vissa ekonomiska resurser, vilka icke komma att stå till buds, om pastors penninglön skall belasta församlingarnas budget. Utlandsförsamlingar-

na måste vidare allt framgent vara i stånd att utöva en omfattande hjälpverksamhet. Under femårsperioden 1934—1938 har Olaus Petri-församlingen för sin sociala verksamhet utbetalat 328 921 fmk, en ganska ansevärd summa även i svenskt mynt. Dessa medel erhållas genom anslag av kyrkostämman, kollekter, basarer och personliga gåvor samt genom räntor på vissa ännu ganska obetydliga understödsfonder. Alldeles tydligt är, att om församlingen förpliktas att helt eller delvis svara för pastors penninglön måste detta i hög grad komma att inskränka den ovannämnda kulturella och sociala verksamheten. Och församlingen blir icke i stånd att på samma sätt som hittills fullfölja sina uppgifter. Den kommer icke att bli det centrum för det religiösa, nationella, kulturella och sociala arbetet bland rikssvenskarna i Finland, som den nu faktiskt är.

Samtliga över sakkunnigförslaget hörda — utom statskontoret — vitsordade därjämte behovet av en förbättrad avvägning av avlöningsförmånerna för omförmälda utlandspastorer och tillstyrkte även, i princip, en omreglering av deras kontantavlönning enligt i huvudsak de grunder, som av den sakkunnige i förslaget angivits.

I yttrandena har härom anförts bland annat följande.

Kyrkorådet i svenska Gustafs-församlingen i Köpenhamn anmärkte, bland annat, gentemot vad den sakkunnige föreslagit om hänsynstagande vid ortstilläggets utmätande till vederbörande kyrkoherdes extra inkomster i tjänsten, att dessa inkomster kunde starkt fluktuera och på grund av tillstötande omständigheter komma att radikalt beskäras eller helt upphöra, ävensom att församlingens ekonomi kunde bli sådan, att pastor funne sig böra till församlingen avstå desamma. Kyrkorådet erinrade därjämte om att de förpliktelser, som i ekonomiskt avseende påvilade en kyrkoherde i en svensk utlandsförsamling, särskilt i en stor och fattig sådan, vore av den beskaffenhet, att de icke helt kunde jämföras med dem, som ställdes på en kyrkoherde hemma i Sverige, icke ens i en storstadsförsamling, vare sig det rörde sig om representation eller välgörenhet, direkt eller indirekt. Ur denna synpunkt vore det fördelaktigt för församlingen, om kyrkoherden genom eventuella extra inkomster kunde känna sig mera ekonomiskt oberoende. Orttillägget borde fördenskull bestämmas utan hänsyn till tillfälliga extra inkomster.

Kungl. Maj:ts minister i Köpenhamn ansåg sig, under åberopande av vad därvarande kyrkoråd i frågan anförde, böra understryka, att, därest det icke befunnos lämpligt att vid löneförmånernas utmätande helt bortse från de extra inkomsterna, det vore nödvändigt, att ortstilläggen, såsom jämväl av den sakkunnige föreslagits, erhöles en rörlig karaktär, så att en eventuell nedgång i de extra inkomsterna kunde kompenseras med ökning av ortstillägget.

Kyrkorådet i svenska Victoria-församlingen i Berlin, vars yttrande godkänts av församlingen å kyrkostämma och såsom eget yttrande åberopats av Kungl. Maj:ts därvarande minister, framhöll, att kyrkoherden i en svensk utlandsförsamling finge i stor utsträckning fullgöra uppdrag (efterforskningar, platsanskaffning m. m.), som eljest tillkomme konsulatet, och att särskilt den med varje år ökande resandeströmmen medförde för utlandsprästen extra arbete och extra representation. Med hänsyn därtill syntes pastor i en utlandsförsamling, trots dennas i regel ringa med-

lemsantal, skäligen böra jämsställas med kyrkoherdarna i de större stadsförsamlingar i hemlandet, för vilka grundlönen — utan tilläggslönen å 2 100 kronor — utgjorde 8 000 kronor. Vad särskilt kyrkoherden i Berlin beträffade, ansåg kyrkorådet det självklart, att denne lämnades ersättning för kursförlust och tillförsäkrades en stabil och på förhand känd löneförmån. Därför innebure den av den sakkunnige föreslagna förändringen med ortstillägg i stället för kursförlustersättning i princip något erkännansvärt. Men om förslaget i praktiken medförde, att kyrkoherden finge sin dittillsvarande löneförmån sänkt, uppstode viss tvekan, huruvida förslaget kunde förordas till godkännande. Med förhöjning av grundlönen, på sätt av kyrkorådet ifrågasattes, till 8 000 kronor, komme dock förslaget att för samtliga berörda kyrkoherdar innebära en betydande förbättring.

För svenska Sofia församlingen i Paris hade av församlingens kyrkoråd utsedda delegerade avgivit yttrande, vari, bland annat, framhölls, att det till kyrkoherden i församlingen för det dåvarande av församlingsmedel utgående allmänna lönetillägget, liksom ålderstillägget, vore att betrakta såsom ett provisorium, motiverat av nödvändigheten att bereda pastor en för hans existens erforderlig inkomst, och att församlingen icke kunde, utan att äventyra sin verksamhet, för framtiden utfästa sig att lämna dylikt bidrag till pastors lön. Det vore, enligt de delegerades mening, synnerligen angeläget, att kyrkoherdens i Paris löneförmåner så avpassades, att denne utan ekonomiska bekymmer kunde fullgöra sina ämbetsplikter och uppfylla de fordringar, som ur representativ synpunkt ställdes på honom såväl från församlingsmedlemmarnas som resande landsmäns sida. Kyrkoherdens kontanta löneförmåner borde icke understiga 12 500 kronor, men församlingen borde icke, för säkerställande av denna inkomst, behöva tillskjuta något. Delegerade ansågo fördenskull, att det av den sakkunnige för pastor därstädes till 300 kronor beräknade ortstillägget borde höjas till 1 500 kronor.

Kungl. Maj:ts minister i Paris, vilken i övrigt anslutit sig till vad från kyrkorådets i församlingen sida anförts, framhöll, att det vore önskvärt och naturligt, att utlandskyrkoherdarna, vilka i regel samtidigt tjänstgjorde såsom legationspredikanter, tillerkändes barnbidrag enligt enahanda grunder, som för utrikesrepresentationens tjänstemän föreslagits i proposition nr 28 till 1939 års riksdag.

Svenska Olaus Petri-församlingen i Helsingfors uttalade, att det syntes naturligt och riktigt, att utlandskyrkoherdarna, genom att grundlönerna för dem höjdes med föreslagna 2 100 kronor, finge komma i åtnjutande av samma löneförbättring, som det ordinarie församlingsprästerskapet i riket redan erhållit. Församlingen förklarade sig därjämte finna förslaget »extra barnstillägg» å 300 kronor skäligt, liksom ock — ur allmän synpunkt — det av den sakkunnige för kyrkoherden i Helsingfors till 1 600 kronor beräknade ortstillägget väl avvägt.

Kungl. Maj:ts minister i Oslo, vilken funnit de för kyrkoherden därstädes i förslaget beräknade löneförmånerna tillfredsställande men icke tåla någon beskärning, ansåg det skäligt, att möjlighet bereddes pastor att genom ökat ortstillägg — inom ramen av det för honom fastställda högsta beloppet — erhålla kompensation för varje minskning i hans årliga extra inkomster, eller åtminstone för sådan minskning, som överskrede exempelvis 10 procent därav, alternativt, att pastors extra inkomster helt lämnades åsido vid fastställande av ortstillägget.

Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse ansåg den sakkunniges förslag, att det sedvanliga prästerliga lönetillägget å 2 100 kronor jämväl skulle komma utlandskyrkoherdarna till godo, synnerligen väl motiverat ävensom det föreslagna extra barnbidraget, avseende uppfostran, mycket befogat. I princip anslöt sig styrelsen även till förslaget om ortstillägg, men ställde sig — med framhållande av nödvändigheten, att fixerandet av ortstilläggens belopp varje år upptoges till omprövning — betänksam inför förslaget, att däri inräknades kyrkoherdarnas extra inkomster samt de till vissa av dem utav styrelsen anvisade arvoden. Styrelsen ville dock, med hänsyn till den betydande storleken för det dåvarande av extra inkomster vid pastorsbefattningen i Köpenhamn, icke motsätta sig förslaget om lönereduktion i följd av förekomsten av dylika inkomster, men borde sådan reduktion ske på ett liberalt sätt. Beträffande sjömansvårdsstyrelsens dittillsvarande arvodesanslag å 1 000 kronor till kyrkoherden i Köpenhamn meddelade styrelsen, att densamma vid sammanträde den 2 februari 1939 beslutat indraga detta. I fråga om det särskilda arvodet till kyrkoherden i Paris ansåg styrelsen, att, som det ingalunda vore självfallet, att en efterträdare till dåvarande kyrkoherden därstädes kunde komma i åtnjutande av samma förmån, för stor hänsyn icke borde tagas till detta arvodesbelopp vid ortstilläggets bestämmande. Styrelsen fann det för övrigt icke riktigt, att den med sina gåvomedel skulle svara för en lön, som rätteligen borde gäldas av det allmänna.

Domkapitlet i Uppsala fann det mycket rimligt, att utlands-pastorerna komme i åtnjutande av den löneökning, motsvarande den provisoriska tilläggslönen på 2 100 kronor, som det i hemlandet tjänstgörande prästerskapet redan åtnjöt. Ifrågasättas kunde emellertid, om det ej, i betraktande av det synnerligen krävande, ansvarsfulla och slitsamma arbete, som åläge utlandskyrkoherdarna, vore mest riktigt att vid tillmätningen av dessas lönebelopp utgå från lönesättningen för pastor i en större stadsförsamling. Man torde icke böra för ensidigt fästa sig vid det jämförelsevis ringa antalet församlingsmedlemmar utan fastmer taga hänsyn till dessa tjänsters särskilda svårigheter (långa avstånd, mycken social verksamhet, befattning med platsanskaffning, förfrågningar och besök av resande landsmän). I fråga om dyrtidstillägget vid dessa tjänster hade domkapitlet fäst sig vid, att sådant skulle beräknas enligt grunderna för beräkning av dyrtidstillägg å lönerna åt prästerskapet i hemlandet. Man kunde fråga sig, i vilket inre samband denna beräkning stode till de faktiska förhållandena, då det ju här gällde personer, som hade sin verksamhet förlagd till utrikes ort. Domkapitlet ville därför ifrågasätta, om ej detta dyrtidstillägg hellre borde sammanslås med det av den sakkunnige föreslagna ortstillägget.

Förslaget om särskilt barnbidrag, 300 kronor för varje barn i åldern 10—21 år, fann domkapitlet särskilt tacknämligt. Barnens uppfostran erbjöde för utlandspräster ej sällan stora problem. Detta barnbidrag syntes dock böra utgå med växlande belopp, fastställda med hänsyn till i första hand avståndet till hemlandet. Sålunda borde kyrkoherdarna i Paris och Berlin erhålla barnbidrag med något högre belopp än kyrkoherdarna i de tre skandinaviska länderna. Minimum syntes dock skäligen böra sättas till 300 kronor för barn och år.

Avvägningen av det föreslagna ortstillägget ansåg domkapitlet erbjuda högst betydande svårigheter. Det vore önskvärt, att ortstillägget gjordes glidande och obligatoriskt upptoges till omprövning för varje år. Beträffande utlandspastorernas extra inkomster ställde sig domkapitlet mycket tveksamt

om billigheten i att sådana inkomster, åtminstone i väsentlig mån, finge inverka på ortstilläggets bestämmande (reduktion). Det vore uppenbart, att beloppet av extra inkomster för Köpenhamns-pastorn vore avsevärt. Emellertid kunde man icke utan skäl fråga sig, om dessa extra inkomster, åtminstone i större mån, borde reducera ortstillägget. Ifrågavarande inkomster torde så gott som uteslutande härflyta från personer, som icke tillhörde utlandsförsamlingen (vigslar av tillresande). När det gällde prästmän i Sverige, fästes intet avseende vid dylika extra inkomster av privat natur (t. ex. beträffande olika prästerliga förrättningar i Stockholm, s. k. sommarkonfirmationer o. s. v.). Utlandspastorerna borde i detta stycke näppeligen behandlas på annat sätt än prästmän i Sverige.

Vad slutligen särskilt beträffade kyrkoherdebefattningen i Berlin, ville domkapitlet ifrågasätta, huruvida ej den dåvarande kyrkoherden därstädes, vilken vore den ende av utlandskyrkoherdarna, som enligt det föreliggande förslaget skulle komma att få vidkännas påtaglig inkomstminskning, borde under sin tjänstetid härför kompenseras genom ett personligt lönetillägg å omkring 2 000 kronor för år.

Till sist uttalade domkapitlet, att det syntes billigt, att ifrågavarande utlandspastorer tillerkändes en viss, måttlig ersättning för deras kostnader för resa till och från hemlandet. Sådan ersättning utginge i vissa fall åt sjömanspräster. Liknande ersättningar torde vara brukliga jämväl i fråga om annan statlig utlandstjänstgöring.

Kammarkollegiet, som ansåg det billigt, att kyrkoherdarna i de svenska församlingarna i utlandet komme i åtnjutande av motsvarande löneförbättring, som kommit pastorerna i hemlandet till del, fann ej skäl föreligga för ytterligare förhöjning av utlandskyrkoherdarnas löner, på sätt av, bland andra, domkapitlet i Uppsala ifrågasatts.

Kollegiet fann ej heller, i och för sig, något att erinra emot att ifrågavarande präster — liksom utrikesdepartementets tjänstemän — erhöle någon gottgörelse medelst ortstillägg för den ökning av levnadskostnaderna, som stationeringen i utlandet givetvis medförde. Att vidtaga reduktion av ortstillägget med hänsyn till kyrkoherdarnas extra inkomster fann kollegiet emellertid knappast tillräckligt motiverat. Motsvarande reduktion torde icke förkomma för statens befattningshavare i övrigt, och prästerna i hemlandet vore oförhindrade att vid sidan av sin lön och utan återverkan å denna mottaga gottgörelse för förrättningar, som icke avsåge församlingstjänsten. Icke heller kunde kollegiet biträda förslaget om reduktion av ortstillägget med hänsyn till från sjömansvårdsstyrelsen utgående arvode. Den ende kyrkoherde, som fortfarande hade sådant arvode, kyrkoherden i Paris, åtnjöt detta för sin särskilda verksamhet såsom sjömanspräst i Calais under några sommar-månader. Därest kyrkoherden i fråga bibehölle denna sin anställning, skulle en reduktion av hans ortstillägg, som den sakkunnige föreslagit, i realiteten innebära, att sjömansvårdsstyrelsen i stället för staten betalade en del av kyrkoherdelönen. Det syntes kollegiet i övrigt obilligt, att ifrågavarande arvode till pastorn i Paris avdroges från honom tillkommande ortstillägg, då arvodet avsåge sådan särskild prästerlig verksamhet, för vilken tidigare utgått statsbidrag utöver kyrkoherden eljest tillkommande lön. Kollegiet ansåg det emellertid, med hänsyn till den föreslagna allmänna löneförhöjningen för utlandskyrkoherdarna samt till omständigheterna i ärendet i övrigt, motiverat med en generell nedsättning av ortstilläggen i förhållande till vad den sakkunnige därvidlag föreslagit och föreslog sålunda, att ortstillägget bestämdes

för kyrkoherden i Paris till 1 000 kronor samt för en var av kyrkoherdarna i Helsingfors, Oslo och Köpenhamn till 800 kronor, medan ortstillägget för kyrkoherden i Berlin med hänsyn till valutaförhållandena därstädes samt den lönesänkning, denne likväl finge vidkännas, tills vidare borde upptagas till det av den sakkunnige föreslagna beloppet, 2 600 kronor. Ytterligare förhöjning av detta belopp eller särskilt personligt lönetillägg åt nuvarande tjänstnehavaren i Berlin, vilket ifrågasatts av domkapitlet i Uppsala med flera, kunde kollegiet däremot icke tillstyrka.

I fråga om de föreslagna barnbidragen framhöll kollegiet, att den stora skillnaden i ortstilläggens storlek mellan, å ena sidan, utrikesdepartementets tjänstemän samt, å den andra, utlandskyrkoherdarna finge anses naturlig med hänsyn till olikheten med avseende å representationsskyldighet m. m., varemot skiljaktigheten mellan nämnda kategorier befattningshavare icke syntes vara av motsvarande betydelse vidkommande de omständigheter, som motiverade barnbidragen. Med dessa avsåges att bereda de i utlandet stationerade tjänstemännen samma möjligheter att giva sina barn svensk uppfostran, som de inom riket stationerade tjänstemännen ägde. Detta torde beträffande barn, som fyllt 10 år, i de flesta fall icke kunna ske annorledes än genom anordnande av skolhushåll eller anlitande av internatskola i Sverige; möjligen kunde också anställas svensk lärare å tjänstgöringsorten. I vart fall bleve kostnaderna betydande. Såsom motiv för bidragets begränsning för kyrkoherdarnas del till allenast 300 kronor hade av den sakkunnige åberopats dessa befattningshavares yrkesuppgifter och stationeringsorternas närbelägenhet till hemlandet. Kollegiet kunde emellertid, såvitt anginge förstnämnda skäl, icke finna, att kyrkoherdarna på grund av sitt yrkes karaktär hade i stort sett större möjligheter och tillfälle att själva giva sina barn i åldern över 10 år erforderlig svensk uppfostran än utrikesdepartementets tjänstemän. Vad beträffade stationeringsorternas belägenhet i förhållande till hemlandet, så hade denna icke tillmätts betydelse för utrikesdepartementets tjänstemän och torde då knappast böra hava så stor inverkan, såvitt anginge kyrkoherdarna, som av den sakkunnige ifrågasatts. Därest barnbidrag till kyrkoherde befundes motiverat på i huvudsak de grunder, som åberopats för utrikesdepartementets tjänstemän i utlandet, syntes en reducering av bidraget skäligen icke böra sträcka sig längre än till ett belopp av 1 000 kronor för varje barn i ovan angiven ålder. För barn under 10 år syntes däremot icke nödvändigt, att barnbidrag utginge. Sådant barn torde nämligen i flertalet fall kunna erhålla tillfredsställande undervisning av föräldrarna i hemmet.

Statskontoret. Jämlikt det åt den sakkunnige givna uppdraget skulle detta avse att verkställa en utredning rörande avvägningen av löneförmånerna för ifrågavarande pastorer med hänsyn till prisförhållandena i de olika länderna. Såvitt statskontoret kunde finna, innebure det föreliggande förslaget knappast en lycklig lösning av sagda fråga. Enligt statskontorets mening hade en riktigare avvägning med hänsyn till prisförhållandena å de olika orterna åstadkommits, därest det utgående dyrtidstillägget ersattes med ett ortstillägg, som för den i kostnadshänseende billigaste orten bestämts till noll och som för de övriga orterna reglerats med hänsyn till deras dyrhet i förhållande till den billigaste orten. En preliminär beräkning grundad på från utrikesdepartementet inhämtade uppgifter om levnadskostnadsindex å de olika orterna, syntes giva vid handen, att ortstilläggen för sådan händelse skulle komma att uppgå till i Köpenhamn 2 200 kronor, i Berlin — med bortseende från eventuellt uppstående kursförluster — 1 000 kronor, i Paris 2 950 kronor

och i Oslo 2 900 kronor. En dylik lösning av förevarande spörsmål torde emellertid förutsätta personliga lönetillägg åt pastorerna i Berlin och Helsingfors med respektive 1 100 och 2 200 kronor under deras återstående tjänstetid inom respektive utlandsförsamlingar. Statsverkets sammanlagda kostnader skulle — bortsett från sistnämnda tillägg — komma att uppgå till 45 050 kronor, däri inberäknat kursförluster med 6 000 kronor, mot för det dåvarande 46 620 kronor. Härutöver skulle tillkomma barnbidrag, därest sådana skulle anses böra beviljas.

Med hänsyn till de av den sakkunnige åberopade skälen ville statskontoret icke göra erinran mot att statsverket liksom dithills bestrede den kontanta delen av avlöningen åt utlandspastorerna. Däremot kunde statskontoret icke dela den sakkunniges uppfattning, att bestämmandet av löneförmånerna för ifrågavarande präster grundats på någon jämförelse med löneställningen för en kyrkoherde i ett svenskt stadspastorat av genomsnittlig storlek. Såvitt ämbetsverket kunnat finna, hade uttalande i sådant avseende förekommit endast bland de villkor, som uppställts beträffande en till svenska kyrkan i Köpenhamn i utsikt ställd donation. Då statsmakterna för att möjliggöra donationens mottagande år 1917 fattade beslut om en lön för pastor därstädes å 6 000 kronor, hade statsmakterna emellertid redan år 1907 beviljat pastorn i Berlin lön med samma belopp. Av 1917 års beslut torde därför icke få dragas den slutsatsen, att statsmakterna generellt velat i avlöningshänseende jämställa en utlandspastor med en kyrkoherde i ett svenskt stadspastorat av normal storlek. Det torde i detta sammanhang förtjäna uppmärksammas, att, då löneförmånerna för pastorn i Paris år 1928 bestämdes till 6 000 kronor, arvudet för pastorns befattning såsom sjömanspräst i de nordfranska hamnstäderna samtidigt därmed sänktes med 1 000 kronor. Anmärkas finge ock, att dyrtidstillägg till utlandspastorerna utginge efter de bestämmelser, som gällde oreglerade verk inom den civila statsförvaltningen, och icke efter de speciella regler, som gällt för oreglerade prästbefattningar.

Statskontoret kunde icke heller biträda förslaget om en lönereglering för ifrågavarande präster motsvarande den, som år 1930 skedde för församlingsprästerna i hemlandet. Sagda lönereglering avsåge nämligen icke — såsom torde framgå av Kungl. Maj:ts proposition nr 178 till 1929 års riksdag — att bereda löneförhöjning åt präster med omkring 6 000 kronors reglerad lön eller däröver. Löneregleringen skulle för präster i dessa högre lönelägen innebära allenast, att den sedan ecklesiastikåret 1921—22 utgående tillfälliga löneförbättringen ersattes med en stadigvarande förhöjning i avlöningen, i samband varmed dyrtidstillägget nyreglerades. Löneförhöjningen för präster i nyssnämnda löneställning hänförde sig således till förenämnda år. Vid denna tidpunkt hade emellertid statsmakterna ännu icke bestämt löneförmåner på ordinarie stat åt annan utlandspastor än i Köpenhamn, åt vilken fråga — såsom statskontoret framhållit — särskilda omständigheter inverkade. Då möjlighet således förelegat att taga hänsyn till berörda löneförhöjning vid fastställandet av de ordinarie löneförmånerna för pastorn i Berlin 1924, i Paris 1928, i Helsingfors 1931 och i Oslo 1934, borde enligt statskontorets mening sagda löneförhöjning icke tillmätas någon betydelse, då det gällde att taga ställning till förevarande löneregleringsfråga. Huruvida av andra skäl än de i ärendet åberopade en lönereglering borde komma till stånd för utlandspastorerna, undandroge sig statskontorets bedömande. Såvitt ämbetsverket kunde finna, torde icke heller en sådan reglering vara erforderlig för en avvägning av löneförmånerna med hänsyn till prisförhållandena i de olika länderna.

Under erinran om vad Uppsala domkapitel i detta sammanhang anfört, ville statskontoret emellertid föreslå, att utgående dyrtidstillägg inarbetades i grundlönen och att fördenskull grundlönen bestämdes till förslagsvis 8 000 kronor.

Vad anginge de föreslagna ortstilläggen, för vilka statskontoret — för undvikande av sammanblandning med ortstilläggen inom utrikesrepresentationen — ville föreslå benämningen dyrtidstillägg, torde de för ifrågavarande befattningshavare enligt statskontorets mening främst böra avse att bereda ersättning för levnadsfördyrande förhållanden i utlandet ävensom att utjämna skillnaden i levnadskostnaderna å de olika tjänstgöringsorterna, så att utlandspastorerna erhöle i möjligaste mån likvärdiga löneförmåner. Då emellertid enligt vad statskontoret inhämtat levnadskostnaderna i Helsingfors torde understiga de i Stockholm med omkring 25 procent, syntes, om icke genom ortstillägget en löneökning skulle åstadkommas, sådant tillägg icke böra utgå till Helsingfors-pastorn. För bibehållande av den av den sakkunnige föreslagna relationen mellan ortstilläggen på övriga ifrågavarande orter borde dessa tillägg undergå motsvarande reduktion. Härigenom skulle ortstillägg ifrågakomma endast för pastorerna i Berlin och Paris med 1 000, respektive 400 kronor. Emellertid kunde statskontoret icke dela den sakkunniges uppfattning, att ortstillägget i förekommande fall borde inkludera ersättning även för de speciella förluster, som på grund av kursdifferenser kunde uppstå i samband med utbetalandet av lönerna. Dylig ersättning, som för det dåvarande endast torde ifrågakomma för pastorn i Berlin, syntes böra efter särskild framställning hos Kungl. Maj:t medgivas allenast om och i den utsträckning, pastorn styrkte sig hava lidit förluster av angiven art. Ortstilläggen för Berlin och Paris borde vid sådant förhållande bestämmas till samma belopp eller 400 kronor. Förslaget, att ortstilläggen skulle minskas på grund av uppburna extra inkomster, ansåg sig statskontoret, med den ståndpunkt ämbetsverket intagit, icke kunna tillstyrka. Frånsett berörda inkomsters osäkra natur borde — såsom Uppsala domkapitel framhållit — hållas i minnet, att, när det gällde prästmän i Sverige, intet avseende fästes vid extra inkomster av privat natur. Mera tveksamt syntes vara, om vid bestämmandet av ortstilläggen hänsyn borde tagas till arvodena från sjömansvårdsstyrelsen, vilka utgjorde ersättning för särskilda uppdrag.

Den sakkunnige hade föreslagit särskilda barnbidrag med 300 kronor årligen för varje barn i åldern 10—21 år, gentemot vilket pastorn hade försörjningsplikt. I anledning av berörda förslag ville statskontoret framhålla, att ämbetsverket icke kunde undgå att hysa starka betänkligheter mot ett utvidgande av området för det tjänstemännen inom utrikesrepresentationen tillerkända lönetillägget. Tillräckliga skäl härför hade — såvitt statskontoret kunde finna — icke förebragts. På grund därav och med hänsyn till konsekvenserna avstyrkte statskontoret bifall till den sakkunniges förslag i denna del.

I sitt förnyade, den 1 februari 1944 avgivna yttrande i ärendet bemöter k a m m a r k o l l e g i e t till en början vad statskontoret i dess förut återgivna yttrande i ärendet anfört och framhåller härvid följande.

Kollegiet kunde i stort sett icke biträda statskontorets mening. Den sakkunnige hade vid utformningen av sitt förslag, i vad anginge de tillägg, som betingades av pastorernas vistelse utomlands (ortstillägg och barnbidrag), i stort sett följt samma principer, som kommit till användning vid löneregler-

ringarna för vår utrikesrepresentations diplomatiska och konsulära tjänstemän. Detta syntes kollegiet välgrundat. Flera av nämnda tjänstemän vore i lönehänseende jämställda med utlandspastorerna. Vad anginge ortstilläggen och barnbidragen skulle dessa efter kollegiets i ärendet förut framställda förslag bliva väsentligt lägre än motsvarande tillägg för befattningshavarna vid utrikesrepresentationen, och de måste snarare anses vara för lågt än för högt tilltagna. Detta gällde icke minst barnbidraget.

Emellertid ansåge sig kollegiet kunna biträda statskontorets utlåtande i ett avseende, nämligen såvitt anginge kursförlustersättningen åt pastorn i Berlin. Enligt statskontorets mening skulle sådan ersättning utgå allenast efter därom av vederbörande pastor gjord särskild framställning och endast i den utsträckning, som pastorn styrkte sig hava lidit förlust av angiven art. För utrikesdepartementets tjänstemän inginge dylik ersättning icke i ortstilläggen utan i särskilda »prisutjämningsstillägg». I följd härav och med tillämpning i övrigt av de av kollegiet i det tidigare utlåtandet förordade grunderna för beräkningen av ortstilläggen, skulle ortstillägget för pastorn i Berlin nedsättas från 2 600 till 1 000 kronor.

Den sakkunniges förslag innebure i övrigt en omreglering av pastorernas löneförmåner till närmare överensstämmelse med vad för närvarande gällde beträffande kyrkoherdarna i de territoriella pastoraten i hemlandet. Statskontoret hade icke funnit skäl tillstyrka en sådan lönereglering. Då emellertid utlandspastorerna i avseende å tjänsteställning och arbetsuppgifter m. m. i stort sett kunde jämföras med kyrkoherdar i hemlandspastorat, måste omregleringen anses befogad. Den därigenom uppkommande löneförhöjningen torde få anses skäligen, så mycket mer som utlandspastorernas verksamhet vore ansvarsfull och krävande. Härvidlag kunde åberopas, vad domkapitlet i Uppsala anförde.

Kammarkollegiet erinrar vidare om hur utlandspastorerna placerats i familjepensionshänseende enligt familjepensionsreglementet för prästerskapet den 28 november 1941 och anför därvid:

Enligt familjepensionsreglementet för prästerskapet den 28 november 1941, nr 904, ägde nämnda reglemente tillämpning å ifrågakommande utlandspastorer. Dessa hänfördes i familjepensionshänseende till lönegrupp nr 11, alltså till den lönegrupp, för vilken grundavlöningen (den reglerade lönen jämte eventuellt ålderstillägg) vore lägst 5 620 och högst 6 060 kronor. Av propositionen angående ordnande av familjepensionsväsendet för präster m. m. (1941:219, s. 86) framginge, att man vid lönegruppens bestämmande utgått från den då i riksstaten upptagna årslönen, 6 000 kronor, såsom motsvarande grundavlöningen för i prästlöneregleringslagen avsedd ordinarie församlingspräst. Även enligt den sakkunniges förslag skulle av utlandspastorns lön ett belopp av 6 000 kronor motsvara den reglerade lönen för församlingspräst i hemlandet. I förslaget hade visserligen »grundlönen» upptagits till 8 100 kronor, men därav avsåges 2 100 kronor skola motsvara den till kyrkoherden i hemlandet utgående provisoriska tilläggslönen. Den sakkunniges löneregleringsförslag stode alltså i god anslutning till berörda bestämmelse i det prästerliga familjepensionsreglementet.

Den omständigheten, att kostnaderna för utlandspastorernas löneförmåner överförts från statsverket till kyrkofonden kunde enligt kammarkollegiet icke återverka på löneregleringsfrågan. Kostnadsökningen var enligt kollegiets mening av ringa betydelse för fonden.

Under en lång följd av år ha, till en början på riksstaten och sedermera från kyrkofonden, anslag anvisats till avlöning åt de svenska utlandsförsamlingarnas pastorer. Betydelsen av det arbete, som dessa församlingar och deras prästerskap utföra för omvårdnaden i religiöst, socialt, nationellt och kulturellt hänseende av våra landsmän i utlandet, har städse och oförbehållsamt erkänts. Upprätthållandet av församlingarnas verksamhet även i fortsättningen får alltså anses vara ett svenskt statsintresse av icke ringa vikt.

Den ingående undersökning, som genom särskild sakkunnig verkstälts rörande avlöningsförhållandena för de i Köpenhamn, Berlin, Paris, Helsingfors och Oslo stationerade svenska pastorerna, har givit vid handen, att dessas avlöningsförhållanden icke kunna betraktas såsom tillfredsställande. På sätt den sakkunnige påvisat och även i flertalet av de i ärendet avgivna yttrandena framhållits, ha dessa präster också kommit att i lönehänseende stanna icke obetydligt efter sina ämbetsbröder i jämförlig tjänsteställning i hemlandet. Jag finner det fördenskull angeläget, att en förbättring nu vidtages med avseende å de nämnda fem utlandspastorernas avlöningsförmåner. Då emellertid det nuvarande ekonomiska läget på utlandsorterna, vilket givetvis bör vara av grundläggande betydelse för avvägningen av ifrågavarande prästers sammanlagda avlöningsförmåner, är allt för flytande och svårbedömbart, finner jag en definitiv nyreglering av avlöningsförmåner för närvarande icke tillräddig. Jag vill i stället förorda en provisorisk reglering för nästkommande budgetår. Denna bör i första hand närmare anslutas till de avlöningsprinciper, som tillämpas för motsvarande prästerliga befattningshavare i Sverige.

Den sakkunnige har i sin utredning utförligt belyst det principiella spörsmålet, huruvida vederbörande utlandsförsamling är förpliktad att själv bidra till eller helt övertaga ansvaret för den reglerade kontantavlöningen till sin pastor. Efter en undersökning av församlingarnas såväl ekonomiska som rättsliga förhållanden fann sig den sakkunnige böra avvisa tanken härpå. Jag intar härutinnan samma ståndpunkt som den sakkunnige. I likhet med denne utgår jag följaktligen vid bedömandet av de här ifrågavarande utlandspastorernas avlöningsförmåner från att församlingarnas obligatoriska bidrag till pastors avlöning skall begränsas till att tillhandahålla hyresfri tjänstebostad med erforderlig uppvärmning och belysning. I överensstämmelse med denna uppfattning bör vid utmätandet av pastors kontanta avlöningsförmåner någon hänsyn icke tagas till sådant personligt eller annat tillfälligt avlöningstillägg, som församlingen för visst fall kan ha tillerkänt pastor.

Av de hörda myndigheterna har kammarkollegiet lämnat de av den sakkunnige uppställda principerna för bestämmandet av grundavlöningen vid nu ifrågakommande befattningar utan erinran. Däremot har statskontoret hävdadt, att det icke med någon säkerhet kan påvisas, att utlandspastorernas kontanta årliga grundavlöning av 6 000 kronor skulle ha avvägt med hänsyn till löneställningen för kyrkoherde i hemlandet. I anslutning därtill har statskontoret uttalat, att anledning syntes saknas att i detta sammanhang

bereda utlandskyrkoherdarna någon löneförbättring, motsvarande den s. k. provisoriska tilläggslönen å 2 100 kronor för hemlandspräster. Jag vill här emot erinra, att spörsmålet, i vad mån de överväganden, som förekommit i dessa anslagsfrågor vid tidigare tillfällen, kunna giva belägg för att en dylik jämförande avvägning företagits, synes mig mindre betydelsefullt. Av större vikt synes mig vara att konstatera, att en sådan jämförelse erbjuder den naturliga utgångspunkten, då det gäller lönesättningen vid de prästerliga utlandstjänster, varom här är fråga. Enligt den sakkunniges förslag har anknytningen till den för hemlandets prästerskap tillämpade löneskalan gjorts vid lönenivån för en kyrkoherde i ett stadspastorat av genomsnittlig storlek. Av domkapitlet i Uppsala — liksom även av kyrkorådet i Berlin — ifrågasattes, huruvida icke jämförelsen rättvisligen borde ske med utgångspunkt från lönenivån för pastor i en större stadsförsamling. I betraktande av de stränga kvalifikationskrav, som måste uppställas vid rekryteringen av de ifrågavarande, betydelsefulla befattningarna, finner jag domkapitlets erinran icke sakna fog. Jag har emellertid vid den nu avsedda provisoriska avlöningsregleringen funnit mig böra stanna vid den av den sakkunnige antagna allmänna grundvalen för bestämmandet av dessa prästerliga löner. Ett lönebelopp, svarande mot den provisoriska tilläggslönen, bör härvid följaktligen läggas till den åt dessa prästmän nu utgående grundavlöningen å 6 000 kronor. Till utlandskyrkoherdarna i fråga bör därjämte — för att den förutsatta jämställdheten i lönenivån skall kunna framgent upprätthållas — utgå dyrtidstillägg å löneförmånerna efter samma grunder, som gälla för församlingspräster i hemlandet. Vidare bör kristillägg efter motsvarande grunder generellt tillerkännas samtliga dessa utlandspastorer.

Vid regleringen av utlandspastorernas nuvarande avlöningsförmåner har, på sätt den sakkunnige framhållit, överhuvudtaget icke någon hänsyn tagits vare sig till den allmänna levnadskostnadsfördyring, som i regel följer med en befattningshavares utlandsplacering, eller till prisförhållandena på de särskilda stationeringsorterna. Olägenheterna härav ha, såsom även av yttrandena i ärendet framgår, gjort sig starkt gällande för de därvarande prästerliga befattningshavarna, ej minst under de nuvarande svåra förhållandena. Med hänsyn härtill hade den sakkunnige, i nära överensstämmelse med vad befattningshavarna inom vår utrikesrepresentation nyligen tillförsäkrats, föreslagit för utlandspastorerna särskilda, till utlandsstationeringen knutna ortstillägg och barnbidrag. I likhet med flertalet av de hörda myndigheterna, har jag funnit, att dylika avlöningstillägg väl vore lika befogade för utlandspastorerna som för den nyssnämnda diplomatiska personalen. Med hänsyn till den provisoriska karaktären av den här avsedda regleringen kunna dock befattningshavarna icke nu tillförsäkras rätt till några särskilda sådana avlöningstillägg. För att bereda dem viss compensation för de levnadskostnadsfördyrande förhållandena på stationeringsorterna har jag i stället ansett mig böra förorda, att åt befattningshavarna, i samband med den härförut föreslagna provisoriska förhöjningen av deras grundavlöning, beredes, efter särskild pröv-

ning, ett tillfälligt utlandstillägg för nästa budgetår, vilket tillägg torde kunna bestämmas med ledning av de grunder, som skulle gälla för de av den sakkunnige föreslagna ords- och barnstilläggen. Detta tillfälliga utlandstillägg bör jämväl i förekommande fall avvägas med hänsyn till de förhållanden, som hittills reglerats medelst kursförlustersättning. Särskild sådan ersättning skulle följaktligen ej vidare utgå till utlandspastorerna. För här sist angivna ändamål torde för nästkommande budgetår behöva tagas i anspråk högst 10 000 kronor ur kyrkofonden. För avvägningen av utlandstillägget för en var av befattningshavarna torde domkapitlet i Uppsala böra åläggas att efter samråd med vederbörande sändebud lämna en redogörelse för samtliga de omständigheter, som härför må anses vara av betydelse.

Såsom förutsättning för åtnjutande av här föreslagna provisoriska avlöningsförmåner torde böra föreskrivas, *dels* att utlandspastorerna skola avstå från rätten till hittillsvarande oregerat dyrtidstillägg samt — i förekommande fall — kursförlustersättning, *dels* att utlandspastor, i likhet med vad enligt reglementet för prästerskapets avlöning gäller för prästerna i hemlandet, icke skall äga mottaga särskild ersättning för honom på grund av hans tjänst åliggande förrättningar. Till sådana förrättningar bör härvid räknas betjäandet av ej blott de utlandsförsamlingen formellt tillhörande medlemmarna utan även övriga till den svenska kolonien på orten hörande personer samt resande eller på orten tillfälligt vistande landsmän. Det torde i övrigt få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som erfordras i samband med avlöningsregleringens genomförande.

Vid bifall till vad jag här förordat, skulle avlöningsförmånerna ur kyrkofonden — förutom det tillfälliga utlandstillägget — kunna för förenämnda fem utlandspastorer för närvarande beräknas till följande belopp för år. Till jämförelse anges även summan av vederbörande pastors uträknade kontanta inkomster i tjänsten för innevarande budgetår. I sistnämnda summa har medräknats av pastorn i Berlin senast erhållen kursförlustersättning, men däremot ha icke medtagits vare sig arvoden för särskilda uppdrag eller ersättningar för prästerliga förrättningar eller från församling erhållna avlöningstillägg.

För pastor i	Grundavlöning med provisorisk förhöjning Kronor	Dyrtidstillägg (procentuellt och barn-tillägg) Kronor	Kristillägg Kronor	Summa Kronor	Nuvarande årsavlöning Kronor
Köpenhamn	8 100	1 863	1 296	11 259	9 868. 80
Berlin	8 100	2 295	1 296	11 691	16 490: 60
Paris	8 100	1 863	1 296	11 259	9 868: 80
Helsingfors	8 100	2 187	1 296	11 583	10 228: 80
Oslo	8 100	1 971	1 296	11 367	9 988: 80
Tillhopa	40 500	10 179	6 480	57 159	56 445: 80

Det må här erinras om att den nuvarande pastorn i Berlin i sin fullmakt på tjänsten den 6 augusti 1942, i avvaktan å en eventuell avlöningsreglering, tillförbundits att underkasta sig sådan förändring i fråga om lönevillkor, som i vederbörlig ordning kunde bli bestämd.

Det erforderliga avlöningsanslaget ur kyrkofonden skulle alltså enligt här gjorda beräkningar och med tillägg av det för tillfälliga utlandstillägg beräknade särskilda beloppet, 10 000 kronor, kunna för nästa budgetår beräknas till sammanlagt 67 159 kronor och sålunda medföra en kostnadsökning för kyrkofonden av cirka 10 700 kronor.

Vad kammarkollegiet uttalat beträffande utlandspastorernas familjepensionering, finner jag riktigt. Förslaget synes alltså icke behöva föranleda någon ändring av de i detta hänseende gällande bestämmelserna.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer föredragande departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna de av departementschefen härförut för budgetåret 1944/45 föreslagna grunderna för bidrag ur kyrkofonden till avlöning av pastorerna i de svenska församlingarna i Köpenhamn, Berlin, Paris, Helsingfors och Oslo.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Torsten Svensson.

Bil. 1

(äberopad sid. 11)

Vissa uppgifter ur de svenska utlandsförsamlingarnas fastställda stater och reviderade räkenskaper för år 1937, belysande församlingarnas ekonomiska förhållanden.

K ö p e n h a m n.

(registrerade församlingsmedlemmar 2 586)

»Gustafs församlingen»

I stat beräknades inkomst av

församlingsavgifter	kronor	5 000: —
kollektor	»	400: —
räntor	»	12 000: —
beräknad omslutning	kronor	22 645: —

Under året inflöto av

församlingsavgifter	kronor	5 922: 63
kollektor	»	268: 22
räntor (efter frånräknande av för bestämda ändamål anslagna)	»	14 134: 26
verklig omslutning	»	43 270: 63
med överskott	»	1 074: 64
varvid emellertid av fonderade medel tagits i anspråk 5 100 kronor.		

För statens reglering funnos kontant och i värdehandlingar:

den ³¹/₁₂ 1935 54 857: 66 kronor, den ³¹/₁₂ 1936 64 069: 56 kronor, den ³¹/₁₂ 1937 62 999: 27 kronor.

Verkliga utgifter genomsnittligt under åren 1935—1937, för

löner m. m. (oberäknat pastors avlöning)	kronor	5 800: —
löpande fastighetsutgifter	»	18 000: —

B e r l i n.

(registrerade församlingsmedlemmar 423)

»Församlingskassan»

I stat beräknades inkomst av

årsavgifter	Rm.	2 500: —
kollektor	»	9 000: —
räntor	»	875: —
beräknad omslutning	Rm.	14 240: —

Under året inflöto av

årsavgifter	Rm.	3 720: —
kollektor i Sverige	kr.	13 401: 57
» i Berlin	Rm.	694: 84
räntor i Sverige	kr.	662: 73
» i Berlin	Rm.	1 449: —
verklig omslutning		17 007: 59
med överskott 428: 80 kronor och 540: 04 Rm.		

För statens reglering funnos för »Församlingskassan»

dels å bank i Stockholm innestående och deponerade medel:

den ³¹/₁₂ 1935 19 973: 07 kronor, den ³¹/₁₂ 1936 17 595: 44 kronor, den ³¹/₁₂ 1937
18 024: 24 kronor,

dels hos bankir i Berlin innestående och deponerade medel:

den ³¹/₁₂ 1935 14 236: 30 Rm., den ³¹/₁₂ 1936 7 043 Rm., den ³¹/₁₂ 1937 7 054 Rm.

Verkliga utgifter, genomsnittligt under åren 1935—1937, för

löner m. m. (oberäknat pastors avlöning) Rm. 3 900: —

löpande fastighetsutgifter » 9 600: —

Paris.

(registrerade församlingsmedlemmar:

i församlingsboken 710

i adressregistret 1 306)

»Svenska kyrkan i Paris»

I stat beräknades inkomst av

årsavgifter frs 18 500: —

kollektor » 3 000: —

hyror » 18 500: —

skolavgifter » 4 000: —

beräknad omslutning frs 104 640: —

Under året inflöto av

kollektor, årsavgifter och skolavgifter frs 59 152: —

hyror » 13 981: —

kollektor i Sverige kr. 15 061: 15

räntor av fond (varav endast avkastningen får användas) » 1 300: —

basar frs 67 071: 55

(av sistnämnda belopp tillfördes vissa fonder m. m. 35 000 francs)

verklig omslutning (efter avdrag av vad tillförts vissa fonder
m. m.) » 211 484: 55

med överskott » 57 098: 40

vilket tagits i anspråk för inköp av nytt ålderdomshem.

För statens reglering funnos kontant och å bank innestående:

den ³¹/₁₂ 1935 10 381: 90 kronor och 11 135: 60 francs, den ³¹/₁₂ 1936 8 288: 69
kronor och 4 732: 30 francs, den ³¹/₁₂ 1937 — 21 200: 16 kronor (brist) och
2 130: 55 francs.

(Under år 1937 har för ålderdomshemmet, utöver årets budgetöverskott, av tillgängliga kapitalmedel tagits i anspråk 29 933: 85 kronor och 8 248: 70 francs.)

Verkliga utgifter, genomsnittligt under åren 1935—1937, för

löner m. m. (inkl. för skolan och inräknat till pastor utgående lönetillägg å 5 000

frs, men oberäknat pastors av svenska staten anslagna avlöning) frs 70 000: —

löpande fastighetsutgifter » 44 000: —

Helsingfors.

(registrerade församlingsmedlemmar 2613)

»Svenska Olaus Petri-församlingen i Helsingfors»

I stat beräknades inkomst av

kyrskost	fmk	160 000: —
kollekt	»	10 000: —
hyror	»	2 000: —
räntor, anslagna från underhållsfonden	»	27 500: —
columbariet	»	3 000: —
beräknad omslutning	fmk	212 500: —

Under året inflöte av

kyrskost	fmk	173 693: 40
kollekt	»	16 024: 05
hyror (inkl. beräknad hyra för pastor och kyrko-		
vaktmästare)	»	33 740: —
räntor från underhållsfonden	»	27 500: —
» , andra	»	60 129: 50
columbariet	»	3 000: —

verklig omslutning (efter frånräknande av svenska statens

anslag till pastors lön) » 390 186: 10

med bokfört överskott » 44 519: 70

vilket dock, alldenstund från år 1936 kvarstode 39 204: 90 fmk och under året tagits i anspråk avkastning av underhållsfonden med 27 500 fmk, rätteligen innebär en brist för år 1937 å 22 185: 20 fmk.

(För år 1939 har för första gången något anslag från underhållsfonden icke behövt tagas i anspråk för statens reglering.)

För statens reglering har hittills disponerats avkastningen av förenämnda, av kyrkorådet upplagda, s. k. underhållsfond, vars avkastning egentligen är avsedd att bära driften av ett planerat »hem för gamla», när detta om några år blir färdigt; fonden uppgick den ³¹/₁₂ till 847 274: 61 fmk.

Verkliga utgifter, genomsnittligt under åren 1935—1937, för

löner m. m. (inräknat pastors avlön och lön åt dennes sommarvikarie med tillhopa cirka 89 500 fmk samt anslag för pastors predikoresor med 3 000 fmk)	fmk	180 000: —
löpande fastighetsutgifter	»	65 000: —

Oslo.

(registrerade församlingsmedlemmar 607)

»Svenska Margaretaförsamlingen i Oslo»

»Driftsfonden»

I stat beräknades inkomst av

församlingsavgifter	kronor	1 000: —
kollekt	»	1 300: —
hyror	»	2 900: —
räntor	»	8 400: —
sjömansvårdsstyrelsen (för omhändertagande av svenskt sjöfolk vid församlingsskyrkan i Oslo)	»	1 000: —
beräknad omslutning	kronor	18 594: 80

Under året inflöto av

församlingsavgifter	kronor 1 399: —
kollektor	» 1 213: 75
hyror	» 2 835: —
räntor	» 9 874: 82
diverse (vari förmodligen ingår sjömansvårdsstyrelsens bidrag)	1 931: 45
verklig omslutning	kronor 20 067: 97
med brist, som täckts av tillgängliga kapitalmedel	» 1 973: 95

För statens reglering funnos — förutom en driftsfond å 204 000 kronor samt diakoniss- och understödsfonden å 12 225: 66 kronor, varav avkastningarna årligen tillföras driften, — i driftskapital, kontant och å bank inestående:

den $^{31}/_{12}$ 1935 5 003: 02 kronor, den $^{31}/_{12}$ 1936 4 548: 30 kronor, den $^{31}/_{12}$ 1937 2 544: 88 kronor.

Verkliga utgifter, genomsnittligt under åren 1935—1937, för

löner m. m. (oberäknat pastors avlöning och åt honom anslagna särskilda kostnadsersättningar)	kronor 6 500: —
löpande fastighetsutgifter	» 8 000: —

London.

(registrerade församlingsmedlemmar:

kyrkobokförda	1 174
därutöver antecknade	149)

»Svenska kyrkan i London»

»Kyrkokassan»

I stat beräknades inkomst av

skeppsavgifter	£ 1 100
rösträttsavgifter och frivilliga bidrag	» 230
hyror	» 300
kollektor (för särskilda ändamål)	» 20
beräknad omslutning	£ 1 650

Under året inflöto av

skeppsavgifter	£ 1 191: 5: 5
rösträttsavgifter och frivilliga bidrag	» 152: 17: —
hyror	» 283: —: 9
kollektor (för särskilda ändamål)	» 19: 14: 2
verklig omslutning	» 1 761: 9: 5
med bokfört överskott	» 23: 7: 7
utgörande efter frånräknande av från år 1936 balanserat överskott å £ 14: 12: 1.	
ett nettoöverskott för året å £ 8: 15: 6.	

För statens reglering synes, enligt vad av tillgängliga räkenskapshandlingar framgår, icke finnas andra medel tillgängliga än för året kvarstående överskott; staten har i allmänhet reglerats medelst för ändamålet erhållna donationer, år 1937 å £ 100.

Verkliga utgifter, genomsnittligt under åren 1935—1937, för

löner m. m. (inräknat pastors avlöning med £ 720 samt bidrag till prästerskapets änke- och pupillkassa med cirka £ 7)	£ 1 046
löpande fastighetsutgifter	» 384
bidrag till sjömansvård	» 120

Bil. 2

(åberopad sid. 16)

Vissa uppgifter ur de svenska utlandsförsamlingarnas fastställda stater och reviderade räkenskaper för år 1942, belysande församlingarnas ekonomiska förhållanden.

K ö p e n h a m n.

(registrerade församlingsmedlemmar 2 272)

»Gustafs församlingen»

I stat beräknades inkomst av

församlingsavgifter	kronor	8 000: —
kollekt	»	300: —
räntor	»	16 000: —
beräknad omslutning	kronor	36 300: —

Under året inflöto av

församlingsavgifter	kronor	7 556: 77
kollekt	»	362: 32
räntor (efter frånräknande av för bestämda ändamål anslagna)	»	15 919: 61
verklig omslutning		45 946: 84
med överskott		6: 22

För statens reglering funnos kontant och i värdehandlingar den ³¹/₁₂ 1942

64 358: 84 kronor.

Verkliga utgifter för

löner m. m. (oberäknat pastors avlöning)	kronor	10 144: 80
löpande fastighetsutgifter	»	22 279: 67

B e r l i n.

(registrerade församlingsmedlemmar 900)

«Församlingskassan»

I stat beräknades inkomst av

årsavgifter	Rm.	7 000: —
kollekt	»	11 700: —
räntor	»	350: —
beräknad omslutning	Rm.	21 000: —

Under året inflöto av

årsavgifter	Rm.	17 684: 54
kollekt i Sverige	kr.	20 536: 89
» i Berlin	Rm.	1 969: 35
överförda rikskollektmedel	»	4 666: 69
räntor i Sverige	kr.	1 123: 85
» i Berlin	Rm.	—
verklig omslutning		34 140: 25
med överskott		35 793: 74
med överskott 24 606: 89 kronor och 187: 71 Rm.		

För statens reglering funnos för »Församlingskassan»

dels i Stockholm innestående och deponerade medel den $31/12$ 1942 39 656: 89 kronor.

dels i Berlin innestående deponerade medel den $31/12$ 1942 7 262: 81 Rm.

Verkliga utgifter under år 1942 för

löner m. m. (oberäknat pastors avlöning) Rm. 14 119: 08

löpande fastighetsutgifter » 19 833: 46

Helsingfors.

(registrerade församlingsmedlemmar 2 348)

»Svenska Olaus Petri-församlingen i Helsingfors»

I stat beräknad inkomst av

kyrskatt fmk 230 000: —

kollekt » 15 000: —

hyror » 2 000: —

columbariet » 1 500: —

beräknad omslutning fmk 462 300: —

Under året inflöto av

kyrskatt fmk 291 118: 70

kollekt » 12 598: —

hyror (inkl. beräknad hyra för pastor och kyrko-

vaktmästare) » 35 400: —

verklig omslutning (efter frånräknande av svenska statens

anslag till pastors lön) fmk 720 714: 25

med underskott » 18 757: 60

För statens reglering har disponerats avkastningen av församlingens olika fonder, den 31 december 1942 uppgående till ett sammanlagt belopp av 2 798 118: 95 fmk.

Verkliga utgifter för

löner m. m. (inräknat pastors avlöning och lön åt dennes sommarvikarie med tillhopa 147 952: 60 fmk) fmk 311 821: 65

löpande fastighetsutgifter » 154 407: 25

Oslo.

(registrerade församlingsmedlemmar 3 880)

I stat beräknades inkomst av

församlingsavgifter kronor 2 000: —

kollekt » 1 300: —

hyror » 2 520: —

räntor » 8 800: —

bidrag från Sv. Understödskom. » 300: —

beräknad omslutning kronor 19 773: 60

Under året inflöto av

församlingsavgifter kronor 5 425: —

kollekt » 4 621: 20

hyror » 2 781: —

räntor	kronor 8 433: 01	
diverse inkomster (vari förmodligen ingår Svenska understödskommitténs bidrag)	» 7 716: 05	
<i>verklig omslutning</i>	kronor 52 966: 09	
med <i>vinst</i> , som tillförts driftsfonden	» 26 088: 21	
<i>För statens reglering</i> funnos — förutom en driftsfond å 248 887: 20 kronor, varav avkastningen årligen tillföres driften — i driftskapital, kontant och å bank innestående	» 4 294: 77	
<i>Verkliga utgifter</i> under år 1942 för löner m. m. (oberäknat pastors avlöning och åt honom anslagna särskilda kostnadsersättningar)	» 8 983: 24	
löpande fastighetsutgifter	» 17 894: 64	
